

Total No. of Questions : 3]

P4857

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 6

[4964]Ext.-501

M.Com. (External) (Semester - I)

MANAGEMENT ACCOUNTING

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define the term 'Management Accounting'. Explain its objectives, advantages and limitations. **[15]**

OR

What do you mean by 'Analysis and Interpretation of Financial Statements'? Explain the various methods of such analysis with their merits and demerits. **[15]**

Q2) From the following information relating to RASHO Limited, Pune, you are required to prepare its summarized Balance Sheet with as much details as possible: **[15]**

• Current Ratio	2.5
• Gross profit to Sales	0.2
• Net Working Capital to Net Worth	0.3
• Sales to Fixed Assets	2.0
• Sales to Net Worth	1.5
• Sales to Debtors	6.0
• Reserves to Capital	1.0
• Net Worth to Long term Loan	20.0
• Stock Turnover ratio	6.0
• Paid up Share Capital	Rs. 10,00,000

P.T.O.

OR

Mr. WISER has furnished you the following estimated information for the next financial year during which he has intended to produce 6,000 units per week

- Sales price of the product shall be Rs. 80 by fetching 25% profit on sales.
- The cost consists of: Raw Material - Rs. 30/-, Labour Cost Rs. 20/- and Overheads Rs. 10/-. The overheads are paid two weeks in arrears.
- Average stock of raw material must be equal to the 3 weeks requirement and that of finished goods must be equal to the half of the sales of the next month.
- The Work in Progress will remain in stock for two weeks for which labour cost and overheads should be considered at 40% and 60% completion stage respectively.
- 10% of the Purchases are made on cash basis while the remaining with one month credit.
- 20% of the sales are made on advance payment of one month while the remaining are made with forty five days credit period.
- Wages are paid on every 10th day of the next month.
- Add 10% of your computation for contingencies.

You are required to prepare a statement showing the estimated amount of working capital assuming one month consists of four weeks. [15]

Q3) The following are the Balance Sheets of FUNFLOW Limited, Pune, prepared as on 31st March 2013 and 31st March 2014:

LIABILITIES	31-03-13	31-03-14	ASSETS	31-03-13	31-03-14
Share Capital	11,00,000	12,00,000	Land & Building	10,00,000	9,00,000
General Reserve	2,00,000	2,50,000	Plant & Machinery	5,50,000	7,40,000
Share premium	----	50,000	Furniture	1,80,000	2,40,000

Profit and					
Loss A/c	3,20,000	3,00,000	Investments	3,79,000	3,50,000
Bank loan	3,00,000	2,80,000	Sundry		
			Debtors	2,45,000	2,81,000
16% Debentures	3,50,000	2,00,000	Stock	97,000	79,000
Sundry Creditors	75,000	65,000	Cash	49,000	40,000
Bills Payables	55,000	70,000			
Proposed					
Dividend	1,00,000	1,50,000			
Provision for					
Taxation	60,000	85,000	Preliminary	60,000	20,000
			Expenses		
	25,60,000	26,50,000		25,60,000	26,50,000

You are required to prepare Fund Flow Statement with necessary working notes after considering the following information [20]

- All the fixed assets are depreciated by 10% of the opening balance.
- The 16% Debentures were redeemed at 5% premium.
- During the year Rs. 75,000 are paid by way of taxes.
- A machine having book value Rs. 60,000 was destroyed by fire and was sold as scrap for Rs. 6,000 only.
- Investment was sold at 50% profit.

OR

Write notes on the following: [20]

- a) Role of Management Accountant
- b) Long Term Solvency Ratios
- c) Importance of 'Cash Flow Statement'
- d) Responsibility Centres

Total No. of Questions : 3]

[4964]Ext.-501

M.Com. (Semester - II) (External)

FINANCIAL ANALYSIS & CONTROL

(2013 Pattern) (Section - A) (Compulsory)

Instructions to the candidates:-

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Ravindra Electronics Ltd., is considering the purchase of machine. Two machines, A and B are available each costing Rs.2,00,000. In comparing the profitability of machines discount rate of 10% is to be used. Earnings after taxation are expected to be as follows: [15]

Year	Machine A Rs.	Machine B Rs.
1	60,000	20,000
2	80,000	60,000
3	1,00,000	80,000
4	60,000	1,20,000
5	40,000	80,000

Indicate which machine will be more profitable under the following methods of ranking investment proposals.

- a) Payback Method.
- b) Return on Investment Method
- c) Net Present Value.

The present value of Re. 1 to be received at the end of each year, at 10% p.a. is given below:

Year	1	2	3	4	5
Present Value (Rs.)	0.909	0.826	0.751	0.683	0.621

OR

A company has prepared the following budget estimated for the year 2015-16[15]

Sales : : 15,000 Units

Fixed Cost : : Rs.34,000

Sales Value : : Rs. 1,50,000

Variable Cost per unit Rs.6.

You are required to calculate

- a) Present Value Ratio
- b) Break-Even Point (Sales)
- c) Also calculate the effect of- Decrease of 10% of Selling Price

Q2) Akshay Ltd. Amritsar wishes to prepare cash budget from January. Prepare a cash budget for the first three months from the following estimated revenue and expenses of 2015. [15]

2015 Months	Total Sales Rs.	Materials Rs.	Wages Rs.
January	20,000	20,000	4,000
February	22,000	14,000	4,400
March	24,000	14,000	4,600
April	26,000	12,000	4,600
May	28,000	12,000	4,800
June	30,000	16,000	4,800

Cash balance on 1st January 2015 was Rs. 10,000. A new machine is to be installed at Rs.30,000 on credit to be repaid by two equal installments in March and April 2015.

Rs. 10,000 being the amount of second call may be received in March 2015. Share premium amounting to Rs.2,000 is also receivable with second call.

Period of credit allowed by suppliers - 2 months

Period of credit allowed to customers – 1 month

Delay in payment of wages ½ month.

Assume cash sales to be 50% of total sales.

OR

From the following cost data made available by Better Plastics Ltd., Bangalore, compute the following material variances: [15]

- a) Material Cost Variance
- b) Material Price Variance
- c) Material Usage Variance

Material	Standard		Actual	
	Quantity Units	Price Rs.	Quantity Units	Price Rs.
A	40	10	20	35
B	20	20	10	20
	60		30	

Q3) Short Notes: (Any Two)

[20]

- a) Explicit and Implicit Cost
- b) Make or Buy Decision
- c) Weighted Average Cost of Capital
- d) Dropping a Product Line

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P4858

[Total No. of Pages : 4

[4964]Ext.-502

M.Com. (External)

STRATEGIC MANAGEMENT

(2013 Pattern) (Compulsory) (Section - A)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Important:- Section - A & Section - B should be written in separate answer books.

Q1) What is 'Strategic Management'? Explain the features & scope of 'Strategic Management'. [15]

OR

Explain in detail the michael porter's Model of Industry Analysis.

Q2) What is 'Strategy Implementation'? Describe the issues in strategy implementation. [15]

OR

Write notes on

- a) Need and formulation of production strategy.
- b) Nature and Importance of Marketing Strategy.

Q3) Write short notes (Any Two): [20]

- a) Total Quality Management (TQM)
- b) Strategic options at company level
- c) Advantages of strategic planning
- d) Company's Goals

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P4858

[4964]Ext.-502

M.Com. (External)

STRATEGIC MANAGEMENT

(2013 Pattern) (Compulsory) (Section - A)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) 'व्यूहरचनात्मक व्यवस्थापन' म्हणजे काय? व्यूहरचनात्मक व्यवस्थापनाची वैशिष्टे आणि व्याप्ती स्पष्ट करा. [15]

किंवा

उद्योग विश्लेषणाबाबत मायकल पोर्टरचे प्रारूप सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) 'व्यूहरचना अंमलबजावणी' म्हणजे काय? व्यूहरचना अंमलबजावणीतील मुद्दे स्पष्ट करा. [15]

किंवा

टिपा लिहा.

- अ) उत्पादन व्यूहरचनेची गरज व सुत्रीकरण
- ब) विपणन व्यूहरचनेचे स्वरूप आणि महत्व

प्रश्न 3) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

- अ) संपूर्ण गुणवत्ता व्यवस्थापन
- ब) कंपनी पातळीवरील व्यूहरचनात्मक पर्याय
- क) व्यूहरचनात्मक नियोजनाचे फायदे
- ड) कंपनीची ध्येय्ये

Total No. of Questions : 3]

P4858

[4964]Ext.-502

M.Com. (Semester - II) (External)
INDUSTRIAL ECONOMICS (Compulsory)
(2013 Pattern) (Section - B)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the meaning, Nature and scope of industrial Economics. **[15]**

OR

State and explain sargent florences theory of Location of Industries.

Q2) Explain the meaning, definition and measurement of industrial productivity.[15]

OR

State and explain the factors affecting industrial Efficiency.

Q3) Write short notes (Any Two) **[20]**

- a) Industrial productivity
- b) Effects of industrial imbalances
- c) Role of private sector Enterprises
- d) Alfred weber's thoery

Total No. of Questions : 3]

P4858

[4964]Ext.-502

M.Com. (Semester - II) (External)

INDUSTRIAL ECONOMICS (Compulsory)

(2013 Pattern) (Section - B)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) औद्योगिक अर्थशास्त्राचा अर्थ, स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा. [15]
किंवा
सार्जन्ट फ्लोरेन्स यांचा औद्योगिक स्थान निश्चितीचा सिध्दांत सांगा व स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) औद्योगिक उत्पादकताचा अर्थ, व्याख्या व मापन स्पष्ट करा. [15]
किंवा
औद्योगिक कार्यक्षमतेवर परिणाम करणारे घटक सांगा व स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]
अ) औद्योगिक उत्पादकता
ब) औद्योगिक असमतोलाचे परिणाम
क) खाजगी उपक्रमाची भूमिका
ड) अल्फ्रेड वेबर सिदान्त

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P4860

[Total No. of Pages : 4

[4964]Ext.-504

M.Com. (Part - I) (External)

ADVANCED ACCOUNTING & TAXATION

Advanced Accounting

(2013 Pattern) (Group - A) (Special Paper - I) (Section - A)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Give working notes whenever necessary.*
- 3) *Use of simple calculator is allowed.*

Q1) Define the term leasing. Explain advantages and disadvantages of leasing. **[15]**

OR

Write Notes (Any Two)

[15]

- a) Finance Lease
- b) Accounting Principles
- c) Professional Development of Accounting in India
- d) Role of Accounting Theory

Q2) The Balance Sheet of A Manufacturing Co. Ltd discloses the following financial position as on 31st March 2016. **[15]**

Balance Sheet as on 31st March 2016

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
Paid up Capital (30,000 Shares of Rs. 10 each fully paid)	3,00,000	Goodwill at cost	30,000
Capital Reserve	60,000	Land and Building	1,75,000
Sundry Creditors	71,000	Plant & Machinery	90,000
Provision for Taxation	55,000	Stock at cost	1,15,000
Profit & Loss Account	26,000	Book debts 98,000	
		Less: R.D.D. <u>3,000</u>	95,000
	5,12,000	Cash at Bank	7,000
			5,12,000

P.T.O.

- a) Rate of income tax may be taken at 50%.
- b) Adequate provision has been made for Income Tax and Depreciation.
- c) The average rate of dividend declared by the company for the past five years was 15%.
- d) The reasonable return on capital invested in the class of business done by the company- 12%.

You are asked to value the Goodwill as per Super Profit Method of A Manufacturing Ltd. on the basis of three years purchase.

OR

The following is the trial balance of the head office and the New York Branch of a concern as on 31st March 2016. [15]

Particulars	Head Office		Branch	
	Debit Rs	Credit Rs.	Debit \$	Credit \$
Capital Account	-	5,00,000	-	-
Land & Building	1,00,000	-	-	-
Goodwill at cost	50,000	-	-	-
Plant & Machinery	8,00,000	-	1,20,000	-
Furniture & Fitting	30,000	-	8,000	-
Stock-31st March 2015	3,40,000		56,000	
Purchases	16,54,000		2,40,000	
Goods from Head office	-	-	80,000	-
Goods to New York Branch	-	3,94,000	-	-
Wages	42,000	-	2,000	-
Carriage inward	6,000	-	1,000	-
Sales		22,54,000		4,16,000
Salaries	54,000	-	6,000	-
Rent, Rates & Taxes	12,000	-	2,000	-
Insurance	7,000	-	1,000	-
Trade Expenses	12,000	-	1,000	-
Head Office Account	-	-	-	1,14,000
New York Branch	4,30,000	-	-	-
Sundry Debtors and Creditors	2,20,000	7,21,000	24,000	17,000
Cash at bank	1,10,000	-	5,000	-
Cash in hand	2,000	-	1,000	-
Total	38,69,000	38,69,000	5,47,000	5,47,000

The following adjustments are necessary:

- i) Closing stock was valued: Head office Rs. 2, 92,000; New York \$ 52,000.
- ii) Outstanding Wages : Head Office Rs. 3,000 ; New York \$ 1,000
- iii) Prepaid Insurance : Head Office Rs. 1,000; New York \$ NIL
- iv) Depreciation on Plant & Machinery and Furniture and Fittings @ 10% p.a.

Prepare a combined Trading and Profit and Loss Account (in distinct columns for the H.O. and New York Branch) for the year ended 31st March 2016 and a Balance Sheet for the whole concern as on that date, converting \$ into rupees. You are informed that rates of exchange were as follows-

When the Plant and Machinery and Furniture and Fittings were purchased the rate was \$100 to Rs. 380. On 1st April 2015 the rate was \$100 to Rs. 450 whereas on 31st March 2016 the rate was \$ 100 to Rs. 470 and the average rate for the year \$100 to Rs. 460.

Q3) The following are the summarized Balance Sheets of X Ltd, Y Ltd and Z Ltd as on 31st March 2016. **[20]**

Liabilities	X Ltd Rs.	Y Ltd Rs.	Z Ltd Rs.	Assets	X Ltd Rs.	Y Ltd Rs.	Z Ltd Rs.
Share Capital (Equity shares of Rs. 100 each)	2,50,000	2,00,000	1,20,000	Fixed Assets	56,000	1,10,000	75,000
Reserves	36,000	20,000	14,400	Investments at cost			
Profit & Loss A/c	32,000	4,000	10,200	Shares in: Y Ltd.	1,70,000	-	-
Z Ltd. Balance	6,600	-	-	Z Ltd.	36,000	1,06,000	-
Sundry Creditors	14,000	10,000	-	Stock in Trade	24,000	-	-
XLtd. Balance	-	14,000	-	Y Ltd. Balance	16,000	-	-
				Sundry Debtors	36,600	32,000	63,000
				X ltd. Balance	-	-	6,600
	3,38,600	2,48,000	1,44,600		3,38,600	2,48,000	1,44,600

Further Information

- i) X Ltd held 1,500 shares of Y Ltd. and 300 shares in Z Ltd.
- ii) Y Ltd held 800 shares of Z Ltd.
- iii) All Investments were made on 30th September 2015.
- iv) The following balances were there on 1st April 2015:

	Y Ltd.	Z Ltd.
	Rs.	Rs.
Reserves	18,000	12,000
Profit & Loss A/c	2,000	1,680
- v) Y Ltd. sold goods costing Rs.8, 000 to X Ltd. at the price of Rs. 8,800. These goods were still unsold on 31st March 2016.
Prepare a consolidated Balance Sheet as on 31st March 2016.

OR

Following are the details regarding B Ltd. which went into voluntary liquidation as on 31st March 2016. [20]

Liabilities	Rs.
10,000 Equity Shares of Rs.10 each, Rs.5 paid up	50,000
14% Preference Share Capital 10,000 Shares of Rs. 10 each fully paid	1,00,000
14% first Mortgage Debenture secured by a floating charge upon the whole assets of the company exclusive of the uncalled capital	75,000
Fully secured creditors (Value of securities Rs.17,500)	15,000
Partly secured Creditors (Value of securities Rs.5,000)	10,000
Preferential Creditors for rates, taxes, wages etc	3,000
Bills Payables	50,000
Unsecured Creditors	35,000
Bank over drafts	5,000
Bills Receivable in hand	7,500
Bills discounted (One bill for Rs. 5,000 known to be bad)	20,000
Book debts:	
Good	5,000
Doubtful	3,500
Bad	3,000
Land & Buildings (estimated to produce Rs. 50,000)	75,000
Stock in trade (estimated to produce Rs. 20,000)	25,000
Machinery, Tools etc (estimated to produce Rs. 1,000)	2,500
Cash in hand	50

You are required to prepare a Statement of Affairs of B Ltd.

Total No. of Questions : 3]

P4861

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 6

[4964]Ext.-505

M.Com. (Part - I) (External)

ADVANCED COST ACCOUNTING AND COST SYSTEMS

Application of Cost Accounting (Group - B) (Special Paper - III)

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:-

- 1) *Attempt all questions.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of calculator is allowed.*

Q1) Prepare a reconciliation statement.

[15]

Net profit as per financial books	64,377
Net profit as per cost books	86,200
Works overheads under-recovered is cost	1,560
Depreciation charged is fin a/c	5,600
Admn. otes recovered in excess cost books	850
Dep. recovered is cost books	6,250
Interest on investment not included in cost	4,000
Loss due to obsolescence in fin. a/c	2,850
Income tax provided in fin a/c	20,150
Bank interest & transfer fee in fin books	375
Stores adjustment credited in fin. books	237
Loss due to depreciation in stock in fin. a/c	3,375

OR

P.T.O.

A company maintains separate cost books disclosed a profit of ₹.60,228 for the year ended 31.3.2015. The net profit as per financial accounts is ₹.39,520. on scrutiny, the following information was found. [15]

- a) The company made a provision & ₹.1,200 for bad debts
- b) Over heads charged to production in cost books were ₹. 15,000, whereas actual overhead expenses amounted to ₹.13,864
- c) Directors were paid fees amounting to ₹. 1,500
- d) Installation of a new plant involved an expenditure of ₹.2,400 but it had not gone into production on yet. Dep.@5% was provided on the cost of plant.
- e) The co. received interest on bank deposit ₹.56
- f) It paid income tax ₹.18000 prepare reconciliation statement.

Q2) a) Benefits of product life cycle costing. [5]

- b) The following is the performance data of fertilizer company 2015-16.[10]
 - i) Output = 47,60,000 tonnes valued at ₹. 4,760 per tonne.
 - ii) Rawmat. consumed 71,40,000 tonnes
 - iii) Average employment : 23,800 each employee cost ₹. 5,355 per tonne
 - iv) Energy consumed : 23,80,000 MW Hrs.
 - v) Average capital employed ₹.23,800 million compute the factory productivity or man power, material energy capital employed

OR

a) Human aspect of productivity. [5]

b) The following data is available for a manufacturing units. [10]

No.of operations	:	15
Daily working hours	:	8
No. of days per month	:	25
Standard production p.m.	:	300 units
Standard labour hours per unit	:	8

The following information was obtained for nov, 2015 mondays lost due to absentecism = 30.

Units produced : 240

lole time : 276 man hours

Find the following:

- i) Percent absentecism
- ii) Efficiency of utilization of labour
- iii) Productive efficiency of labour

Q3) Answer the following questions (any two)

[20]

- a) Stages of product life cycle
- b) Approach for assessing competitive advantages in value chain analysis.
- c) Business process re-engineering
- d) Capacity utilization & effect of same of cost.

Total No. of Questions : 3]

P4907

[4964]Ext.-505

M.Com. (Part - I) (External)

ADVANCED COST ACCOUNTING

Advanced Cost Accounting and Cost System

(2013 Pattern) (Special Paper - I)

Instructions to the candidates:-

- 1) *Attempt all questions.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) In a factory, there are three Production Depts. and two Service Depts. i.e. A,B,C and P,Q respectively. In April 2015 the departmental expenses were:[15]

Production Depts.	Rs.
A	23,000
B	6,000
C	6,500
Service Depts.	
P	4,500
Q	2,000

The service depts. expenses are charged out on percentage basis as follows.

	Production Depts.			Service Depts.	
	A	B	C	P	Q
Service Dept. - P	40%	30%	20%	-	10%
Service Dept. - Q	30%	30%	20%	20%	-

Your are apportion the cost of service depts. to production depts. under Repeated distribution method.

OR

The following are the particulars relating to a contract which has begun on 1st April 2014.

	Rs.
Contract Price	5,00,000
Machinery	30,000
Materials	1,70,000
Wages	1,48,750
Direct expenses	6,330
Outstanding wages	5,380
Overheads	8,240
Uncertified works	9,000
Material Returns	1,600
Materials in hand on	
31 st March 2015	3,700
Machinery on hand 31.3.15	22,000
Value of work certified	3,90,000
Cash Received	3,51,000

Prepare a contract account for the year 2014-15 showing the amount of profit that may be taken to the credit of profit and loss A/c of the year.

Also show the amount of the work-in-progress as it would appear in the balance sheet.

- Q2)** a) Explain the various steps in the procedure of purchase of materials. [5]
 b) The product of a manufacturing concern passes through two process 'A' and 'B' and then to finished stock. It ascertained that in each process normally 5% of the total weight is lost and 10% is scrap. Which from process 'A' and 'B' realises Rs. 80 per ton and Rs.200 per ton respectively.

The following are the figures relating to both the process.

	Process - A	Process - B
Materials in tons	1,000	70
Cost of materials per ton in Rs.	125	200
Wages in Rs.	28,000	10,000
Manufacturing exp. in Rs.	8,000	5,250
Output in tons	830	780

Prepare i) Process 'A' Account and ii) Process 'B' A/c [10]

OR

- a) States the methods of Remuneration. [5]
- b) Calculate the earning of a worker under the Halsey premium plan and Rowan premium plan separately, with the help of the following : [10]

A worker finished his job with 72 hours as against 90 hours allowed. His hourly rate of wages is 25 paise and he gets Dearness allowance Re.1 per day of 8 hours work. Under the Halsey plan he is to be paid 50% of the time saved.

Q3) Write explanatory notes (any two) [20]

- a) Batch costing
- b) Operating costing
- c) Classification of overheads
- d) Economic ordering quantity

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P4862

[Total No. of Pages : 6

[4964]Ext.-506

M.Com. (Semester - I) (External)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Organized Trades and Markets

(2013 Pattern) (Group - C) (Special Paper - I) (Section - A)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Give meaning of the term 'organized commodity market'. Explain its features.[14]

OR

Define the term 'Business'. Explain nature and scope of business in modern context.

Q2) What do you mean by service sector? Narrate its Characteristics and importance. [14]

OR

Write a detailed note on 'Development of service sector in India.'

Q3) Give meaning of the term 'foreign direct investment'. Describe its importance and objectives. [14]

OR

Explain the following concepts

- a) Self Help Group
- b) Direct Marketing for Farmers

P.T.O.

Q4) Write short notes on (any two)

[8]

- a) Selling policy of business
- b) Mall organisation
- c) Any two types of services
- d) Innovative marketing practices

Total No. of Questions : 4]

P4862

[4964]Ext.-506

M.Com. (Semester - I) (External)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Organized Trades and Markets

(2013 Pattern) (Group - C) (Special Paper - I) (Section - A)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) 'संगठित वस्तू बाजार' संकल्पनेचा अर्थ सांगा. त्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. [14]

किंवा

'व्यवसाय' संकल्पनेची व्याख्या द्या. आधुनिक संदर्भात व्यवसायाचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) सेवा क्षेत्र म्हणजे काय? त्याची वैशिष्ट्ये आणि महत्व कथन करा. [14]

किंवा

'भारतातील सेवा क्षेत्राचा विकास' यावर सविस्तर टीप लिहा.

प्रश्न 3) 'परकीय थेट गुंतवणूक' संकल्पनेचा अर्थ सांगा. त्याचे महत्व आणि उद्दिष्ट्ये वर्णन करा. [14]

किंवा

खालील संकल्पना स्पष्ट करा.

अ) बचत गट

ब) शेतकऱ्यांसाठी थेट विपणन

प्रश्न 4) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[8]

- अ) व्यवसायाचे विक्री धोरण
- ब) मॉल संघटन
- क) सेवांचे कोणतेही दोन प्रकार
- ड) नावीन्यपूर्ण विपणन प्रथा

Total No. of Questions : 3]

P4862

[4964]Ext.-506

M.Com. (Part - I) (External)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Modern Business Practices (Group - C)

(2013 Pattern) (Special Paper - III) (Section - B)

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Important : Section - A and Section - B should be written in separate answer books.*

Q1) Explain the objectives & functions of Maratha chamber of Commerce. [15]

OR

Explain the recent practices & policies in Public enterprises.

Q2) Explain the characteristics & nature of Agriculture Business in India. [15]

OR

Explain the following schemes of support for women entrepreneur in Maharashtra.

- a) Rashtriya Swayam Vikas Yojana
- b) Tejaswini Rural Women Empowerment Programme.

Q3) Write short notes (any two) [20]

- a) Indian Merchants chamber
- b) Functions of Public Enterprises
- c) Agricultural Taxation Policy
- d) Problems of Small Scale Industries

Total No. of Questions : 3]

P4862

[4964]Ext.-506

M.Com. (Part - I) (External)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Modern Business Practices (Group - C)

(2013 Pattern) (Special Paper - III) (Section - B)

(मराठी रूपांतर)

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) मराठा वाणिज्य मंडळाची उद्दिष्टे आणि कार्य स्पष्ट करा. [15]
किंवा
सार्वजनिक उद्योगाची सद्याची कार्यपध्दती आणि धोरणे स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) भारतीय कृषी व्यवसायाची वैशिष्टे आणि स्वरूप स्पष्ट करा. [15]
किंवा
महाराष्ट्रातील महिला उद्योजकांना सहाय्य करणाऱ्या खालील योजना स्पष्ट करा.
अ) राष्ट्रीय स्वःयम विकास योजना
ब) तेजस्वीनी ग्रामीण महिला सक्षमिकरण कार्यक्रम
- प्रश्न 3) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणतेही दोन) [20]
अ) भारतीय वाणिज्य मंडळ
ब) सार्वजनिक उद्योगाची कार्य
क) कृषीविषयक कर धोरण
ड) लघु उद्योगाच्या समस्या

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P4863

[Total No. of Pages : 4

[4964]Ext.-507

M.Com. (Part - I) (External)

BUSINESS ADMINISTRATION - III

Business Ethics and Professional Values

(2013 Pattern) (Paper - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) Important Section - A and section - B should be written in separate answer books.

Q1) What is 'Business Ethics'? Explain in detail the principles of Indian Ethics.[15]

OR

Explain in detail the Ethical and Un-ethical practices in copy rights and patents.

Q2) Define the term 'Corporate Social Responsibility'. Explain the principles & types of corporate social responsibility. [15]

OR

Explain in detail the Gandhian principles of Satya & Ahimsa.

Q3) Write short notes (Any Two) [20]

- a) Social Ethics
- b) Indian Ethical practices in Gender discrimination
- c) Corporate Governance
- d) Gandhian approach in Management and trusteeship

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P4863

[4964]Ext.-507

M.Com. (Part - I) (External)

BUSINESS ADMINISTRATION - III

Business Ethics and Professional Values

(2013 Pattern) (Paper - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) 'व्यावसायिक नितीशास्त्र' म्हणजे काय ? भारतीय नितीशास्त्राची तत्वे सविस्तर स्पष्ट करा.[15]

किंवा

कॉपीराईट आणि पेटेन्ट च्या संदर्भात भारतीय नैतिक आणि अनैतिक व्यवहार किंवा पध्दती सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) 'कॉर्पोरेट सामाजिक जबाबदारी' या संकल्पनेची व्याख्या द्या. कॉर्पोरेट सामाजिक जबाबदारीची तत्वे आणि प्रकार स्पष्ट करा. [15]

किंवा

गांधीजींची सत्य आणि अहिंसा ही तत्वे सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणतेही दोन) [20]

- अ) सामाजिक नितिमुल्ये
ब) लिंगभेदविषयक भारतीय नितीविषयक व्यवहार किंवा पध्दती
क) कॉर्पोरेट प्रशासन
ड) व्यवस्थापन आणि विश्वस्ततेबाबतचा गांधीचा दृष्टीकोन

Total No. of Questions : 3]

P4908

[4964]Ext.-507

M.Com. - I (Semester - I) (External)
BUSINESS ADMINISTRATION
Production and Operations Management
(2013 Pattern) (Paper - I) (Group - D)

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define the term 'Productivity'? Explain the factors affecting productivity in detail, relating to employees. **[15]**

OR

Write a detailed note on production planning and control.

Q2) What is preventive maintenance? Explain various aspects related to preventive maintenance. **[15]**

OR

Write a detail note on National productivity council.

Q3) Write short note (any 2) **[20]**

- a) ISO - 9000
- b) Enterprise Resource Planning (ERP)
- c) Plant layout
- d) Total Quality Management (TQM)

Total No. of Questions : 3]

P4908

[4964]Ext.-507

M.Com. - I (Semester - I) (External)

BUSINESS ADMINISTRATION

Production and Operations Management

(2013 Pattern) (Paper - I) (Group - D)

(मराठी रूपांतर)

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक.
 - 2) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) “उत्पादकता” ह्या संकल्पनेची व्याख्या सांगा. कर्मचाऱ्यांच्या उत्पादकतेवर प्रभाव टाकणारे घटक सविस्तर स्पष्ट करा. [15]

किंवा

उत्पादन नियोजन व नियंत्रण यावर सविस्तर टिपा लिहा.

प्रश्न 2) दक्षता देखभाल म्हणजे काय? दक्षता देखभाल या संकल्पनेशी निगडित विविध पैलू स्पष्ट करा. [15]

किंवा

राष्ट्रीय उत्पादकता मंडळ यावर सविस्तर टिपा लिहा.

प्रश्न 3) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

- अ) आय एस ओ - 9000
- ब) संस्था संसाधन नियोजन (ERP)
- क) यंत्र संरचना
- ड) संपुर्ण गुणवत्ता मंडळ

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P4864

[Total No. of Pages : 4

[4964]Ext.-508

M.Com. (Part - I) (Semester - I) (External)
COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES
Information System and E-Commerce Practices
(2013 Pattern) (Special Paper - I)

Time : 1½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define 'Information System'. Explain the basic components of a Information system. **[15]**

OR

Define E-Commerce. Explain the categories of E-commerce.

Q2) Define 'Intranet'. Explain the advantages & disadvantages of Intranet. **[15]**

OR

Explain the value chains in E-commerce.

Q3) Write detailed note on (any two): **[20]**

- a) Electronic payment systems
- b) Limitations of E-commerce
- c) Electronic fund transfer
- d) Management information systems

Total No. of Questions : 3]

P4864

[4964]Ext.-508

M.Com. (Part - I) (Semester - I) (External)
COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES
Information System and E-Commerce Practices
(2013 Pattern) (Special Paper - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 1½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) 'माहिती पध्दती' व्याख्या द्या. माहिती पध्दतीचे मूलभूत घटक स्पष्ट करा. [15]
किंवा
'इ-कॉमर्स' व्याख्या द्या. इ-कॉमर्सच्या श्रेणी स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) 'इन्टरनेट' व्याख्या द्या. इन्टरनेटचे फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा. [15]
किंवा
इ-कॉमर्स मधील किंमत साखळी स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) सविस्तर टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]
अ) इलेक्ट्रॉनिक पेमेंट सिस्टीम
ब) इ-कॉमर्सच्या मर्यादा
क) इलेक्ट्रॉनिक फंड ट्रान्सफर
ड) व्यवस्थापन माहिती पध्दती

Total No. of Questions : 3]

P4864

[4964]Ext.-508

M.Com. (Part - I) (Semester - II) (External)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

E-Security and Cyber Laws

(2013 Pattern) (Credit System) (Special Paper - III) (Group - B)

Time : 1½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the types of Computer Crimes. **[15]**

OR

Explain the types of Information system controls.

Q2) State the meaning of digital signature. Explain the procedure for digital signature. **[15]**

OR

Explain the Procedure and Powers of Cyber regulation Appellate Tribunal (Sec. 48 to 51 and 57 to 64) under Information Technology Act-2002.

Q3) Write short notes on :(any two) **[20]**

- a) Computer Frauds
- b) Biometric Controls
- c) Cyber laws and legal issues
- d) Offences by companies (sec. 85) under Information Technology Act-2002.

Total No. of Questions : 3]

P4864

[4964]Ext.-508

M.Com. (Part - I) (Semester - II) (External)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

E-Security and Cyber Laws

(2013 Pattern) (Credit System) (Special Paper - III) (Group - B)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 1½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) संगणक गुन्ह्यांचे प्रकार स्पष्ट करा. [15]

किंवा

माहिती प्रणाली नियंत्रणाचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) डिजिटल स्वाक्षरीचा अर्थ सांगा. डिजिटल स्वाक्षरी करण्याची कार्यपध्दती स्पष्ट करा. [15]

किंवा

माहिती तंत्रज्ञान कायदा 2002 अंतर्गत सायबर रेग्युलेशन ॲपिलेट ट्रायब्युनल (कलम 48 ते 51 आणि कलम 57 ते 64) ची कार्यपध्दती आणि अधिकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

अ) संगणकीय फसवणूक (Computer Frauds)

ब) बायोमेट्रिक नियंत्रणे

क) सायबर कायदे आणि कायदेशीर मुद्दे

ड) माहिती आणि तंत्रज्ञान कायदा 2002 अंतर्गत कलम 85 अन्वये कंपनीचे गुन्हे

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P4865

[Total No. of Pages : 6

[4964]Ext.-509

M.Com. (External)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Co-Operative Movement In India (Special Paper - I)

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Give a brief review of co-operative movement in India since 1947. **[14]**

OR

Explain the role of co-operatives in globalised economy. **[14]**

Q2) State the provisions of Maharashtra co-operative societies Act 1960 regarding members and their right. **[14]**

OR

Explain the provisions of Maharashtra Co-operative societies Act 1960 regarding settlement of disputes. **[14]**

Q3) a) Give a brief outline of organisational setup of co-operative department at state level. **[7]**

b) State the rights of registrar of co-operative societies. **[7]**

OR

a) Explain the organisational setup of co-operative department at divisional level. **[7]**

b) Explain the responsibilities of registrar of co-operative societies. **[7]**

P.T.O.

Q4) Write short notes on (any two)

[8]

- a) Recommendations of vaidyanathan committee
- b) Observations of Narsiham committee
- c) NABARD and co-operatives
- d) All India Rural Credit Survey committee

Total No. of Questions : 4]

P4865

[4964]Ext.-509

M.Com. (External)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Co-Operative Movement In India (Special Paper - I)

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :-

1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) 1947 पासून भारतातील सहकारी चळवळीचा थोडक्यात आढावा घ्या. [14]

किंवा

जागतीक अर्थव्यवस्थेतील सहकारी संस्थांची भूमिका स्पष्ट करा. [14]

प्रश्न 2) महाराष्ट्र राज्य सहकारी संस्था कायदा 1960 च्या सहकारी संस्था सभासद व त्यांचे अधिकारासंबंधी तरतूदी सांगा. [14]

किंवा

महाराष्ट्र राज्य सहकारी संस्था कायदा 1960 च्या कलह निवारणासंबंधीच्या तरतूदी स्पष्ट करा. [14]

प्रश्न 3) अ) राज्यस्तरावरील सहकार खात्याच्या संघटन रचनेची रूपरेषा थोडक्यात द्या. [7]

ब) सहकारी संस्था निबंधकाचे अधिकार सांगा. [7]

किंवा

अ) विभागीय स्तरावरील सहकार खात्याची संघटन व्यवस्था स्पष्ट करा. [7]

ब) सहकारी संस्था निबंधकाच्या जबाबदाऱ्या स्पष्ट करा. [7]

प्रश्न 4) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[8]

- अ) वैद्यनाथन समितीच्या शिफारशी
- ब) नरसिंहम समितीची अवलोकने
- क) नाबार्ड आणि सहकारी संस्था
- ड) अखिल भारतीय ग्रामीण पतपुरवठा पाहणी समिती

Total No. of Questions : 3]

P4865

[4964]Ext.-509

M.Com. (External)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

International Co-operative Movement (Special Paper - III)

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain development of Co-operative movement in Great Britain after industrial revolution. **[15]**

OR

What is International Co-operation Alliance [ICA]? Explain the objectives of International Co-operative alliance [ICA].

Q2) Explain the Co-operative movement of Israel. **[15]**

OR

Discuss the problems and suggestions of Co-operative movement in Global Economy.

Q3) Write short notes (any two) **[20]**

- a) Co-operative movement in USA.
- b) Co-operation in Mixed economy
- c) Growth of Co-operative movement in the world
- d) Impact of Co-operative movement in Global Economy.

Total No. of Questions : 3]

P4865

[4964]Ext.-509

M.Com. (External)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

International Co-operative Movement (Special Paper - III)

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :-

- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
- 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
- 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) औद्योगिक क्रांतीनंतर ग्रेट ब्रिटनमध्ये सहकारी चळवळीचा झालेला विकास स्पष्ट करा. [15]

किंवा

आंतरराष्ट्रीय सहकारी संस्था महासंघ म्हणजे काय? आंतरराष्ट्रीय सहकारी संस्था महासंघाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) इस्त्राईलमधील सहकार चळवळ स्पष्ट करा. [15]

किंवा

जागतिकीकरणात सहकार चळवळीच्या समस्या व उपाय स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

- अ) अमेरिकेतील सहकार चळवळ
- ब) संमिश्र अर्थव्यवस्थेतील सहकार
- क) जागतिक सहकार चळवळीची प्रगती
- ड) जागतिकीकरणाचा सहकारी संस्थावरील परिणाम

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P4866

[Total No. of Pages : 6

[4964]Ext.-510
M.Com. - I (External)
ADVANCED BANKING AND FINANCE
Legal Framework of Banking
(2013 Pattern) (Special Paper - I) (Group - G)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Answers must be to the point.*
- 4) *Answer must be with reference to the relevant sections of the Act concerned.*

Q1) Spell out in detail the powers of the Reserve Bank of India as under the Banking Regulation Act, 1949 with respect to the following **[15]**

- a) Issuing directions to banking companies
- b) Control advances by banking companies
- c) Control over management.

OR

Explain the provisions of the Negotiable Instruments Act, 1881 with respect to the following

- a) Payment in due course
- b) Dishonour by non acceptance
- c) Dishonour by non-payment.

Q2) Explain in detail the provisions of the RBI Act, 1934 pertaining to **[15]**

- a) The business which the bank may not transact
- b) The removal and vacation of office by any member of the central and local boards of the RBI.
- c) Disqualification of the directors and members of the local boards.

OR

P.T.O.

Explain in detail the meaning of the following concepts in the light of Securitisation and Reconstruction of Financial Assets and Enforcement of Security Interest Act, 2002.

- a) Asset reconstruction
- b) Hypothecation
- c) Securitisation
- d) Security interest
- e) Non performing asset

Q3) Write notes on (Any Two)

[20]

- a) Penalties for the contravention of the provisions of Foreign Exchange Management Act, 1999.
- b) Provisions of the RBI Act, 1934 relating to collection and furnishing of credit information.
- c) Provisions of the Foreign Exchange Management Act, 1999 relating to 'Adjudication and Appeal'.
- d) Provisions of Negotiable Instruments Act, 1881 relating to 'Holder' and 'Holder in due course'.

Total No. of Questions : 3]

P4866

[4964]Ext.-510
M.Com. - I (External)
ADVANCED BANKING AND FINANCE
Legal Framework of Banking
(2013 Pattern) (Special Paper - I) (Group - G)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 - 2) उजवीकडील संख्या गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) बँकिंग नियमन कायदा, 1949 अंतर्गत भारतीय रिझर्व्ह बँकेचे अधिकार खालील बाबींना अनुसरून स्पष्ट करा. [15]

- अ) बँकिंग कंपन्यांना निर्देशाचे निर्गमन करणे
- ब) बँकांच्या अग्रिमांचे नियंत्रण करणे
- क) व्यवस्थापनांवरील नियंत्रण

किंवा

चलनक्षम दस्तऐवज कायदा, 1881 च्या खालील तरतूदी स्पष्ट करा.

- अ) यथाविधी प्रदान
- ब) अस्वीकृतीमुळे अनादर
- क) पैशाच्या व प्रदानाने अनादर

प्रश्न 2) भारतीय रिझर्व्ह बँक कायदा, 1934 च्या खालील तरतूदी सविस्तर स्पष्ट करा. [15]

- अ) असे व्यवहार जे बँका करू शकत नाहीत.
- ब) भारतीय रिझर्व्ह बँकेच्या मध्यवर्ती तसेच स्थानिक व्यवस्थापन मंडळातील कोणत्याही सभासदास कार्यालयातून काढून टाकणे किंवा त्याने सभासदत्व सोडणे.
- क) स्थानिक मंडळाचे सभासद आणि संचालक यांची अपात्रता.

किंवा

तारणीकरण कायदा, 2002 मधील खालील संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.

- अ) मत्तेची पुनर्बांधणी
- ब) नजरगहाण
- क) तारणीकरण
- ड) रोख्यातील हितसंबंध
- इ) निष्क्रिय मालमत्ता

प्रश्न 3) टीपा लिहा. (फक्त दोन)

[20]

- अ) विदेशी विनिमय व्यवस्थापन कायदा, 1999 च्या तरतूदींचे उल्लंघन केल्यास होणाऱ्या शिक्षा.
- ब) पतविषयक माहिती गोळा करणे आणि देणे या संबंधातील भारतीय रिझर्व्ह बँक कायदा, 1934 मधील तरतूदी.
- क) अभिनिर्णय आणि अपील या संदर्भातील विदेशी विनिमय व्यवस्थापन कायदा, 1999 मधील तरतूदी.
- ड) चलनक्षम दस्तऐवज कायदा, 1881 मधील धारक आणि यथाविधीधारक यांसंदर्भातील तरतूदी.

Total No. of Questions : 3]

P4866

[4964]Ext.-510

M.Com. (External) (Semester - II)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Banking Law and Practices

(2013 Pattern) (Special Paper - III) (Group - G)

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the provisions of the Prevention of Money Laundering Act, 2002 pertaining to attachment, adjudication and confiscation as under chapter III of the said act. **[15]**

OR

"A banker can not terminate relationship between himself and his customer on his own motion." Do you agree with the statement? Explain your say. What are the instances where the banker customer relationship can come to an end?

Q2) What is Banking Ombudsman for? How does the Ombudsman perform its role? Explain your answer. **[15]**

OR

Explain some of the guidelines laid down by Basle - I and Basle - II pertaining to the regulatory aspects of Banking.

Q3) Write notes on (Any Two) **[20]**

- a) Banker's right of set off
- b) Damodaran Committee recommendations on customer service.
- c) Technology spread and challenge of protecting the confidentiality of data.
- d) Electronic Funds Transfer

Total No. of Questions : 3]

P4866

[4964]Ext.-510

M.Com. (External) (Semester - II)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Banking Law and Practices

(2013 Pattern) (Special Paper - III) (Group - G)

(मराठी रूपांतर)

[एकूण गुण : 50]

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) मनी लॉण्डरिंग प्रतिबंध कायदा, 2002 प्रकरण तीन मधील जसी, अभिनिर्णय आणि अधिहरण संदर्भातील तरतूदी सविस्तर स्पष्ट करा. [15]

किंवा

बँक स्वेच्छेने आपल्या व आपल्या ग्राहकामधील परस्पर संबंध संपुष्टात आणू शकत नाही. “आपण याच्याशी सहमत आहात काय” आपले म्हणणे स्पष्ट करा. कोणत्या परिस्थितीत बँक व त्याचा ग्राहक यांमधील संबंध संपुष्टात येऊ शकतात.

प्रश्न 2) बँकिंग लोकपाल कशासाठी आहे? बँकिंग लोकपाल आपली भूमिका कशी बजावतो? आपले उत्तर स्पष्ट करा. [15]

किंवा

बँकांच्या नियमनासंदर्भातील बेसल - I आणि बेसल - II ने ठरवून दिलेल्या काही नियमावली स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) टिपा लिहा. (फक्त दोन) [20]

- अ) बँकेचा बजावटीचा अधिकार
- ब) ग्राहक सेवे संदर्भातील दामोदरन समितीच्या शिफारसी
- क) तंत्रज्ञानाचा विस्तार व माहितीची गोपनीयता जपण्याचे आव्हान.
- ड) इलेक्ट्रॉनिक पध्दतीने निधीचे हस्तांतरण

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P4867

[Total No. of Pages : 4

[4964]Ext.-511
M.Com. (Part - I) (Semester -I) (External)
ADVANCED MARKETING
Marketing Techniques
(2013 Pattern) (Special Paper) (Credit System)

Time : 1½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What do you mean by term Branding? Explain the requirement of brand contract. **[14]**

OR

Explain the steps in Product Development Strategy. Write stages of Product life cycle.

Q2) State the meaning of E- Marketing. State and explain different types of web advertising. **[14]**

OR

What are the different objectives of pricing? Explain factors affecting on pricing.

Q3) a) Explain types of Re-branding **[7]**

OR

b) Explain the making process of Advertising Budget.

AND

c) What are the elements of place mix? **[7]**

OR

d) Explain the profile of advertising agencies in India.

Q4) Write short note on (Any two) **[8]**

- a) Public relation society in India
- b) Explain techniques of sales promotion
- c) Holistic marketing
- d) Disadvantages of labelling

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P4867

[4964]Ext.-511
M.Com. (Part - I) (Semester -I) (External)
ADVANCED MARKETING
Marketing Techniques
(2013 Pattern) (Special Paper) (Credit System)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 1½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) मुद्रांकन (Branding) म्हणजे काय? मुद्रांकनाच्या करारातील विविध बाबी कोणत्या?[14]
किंवा
नविन उत्पादन विकास धोरण म्हणजे काय? नविन उत्पादन विकास चक्रातील टप्पे लिहा.
- प्रश्न 2) ई - मार्केटींग संकल्पना स्पष्ट करा. वेब अॅडव्हरटायझिंगचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.[14]
किंवा
किंमत निर्धारणाचे विविध हेतु कोणते? किंमत ठरवताना कोणते घटक परिणाम करतात.
- प्रश्न 3) अ) पुनर्मुद्रांकनाचे (Rebranding) प्रकार सांगा. [7]
किंवा
ब) जाहिरात अंदाजपत्रकाची प्रक्रिया लिहा.
आणि
क) ठिकाण मिश्रचे विविध घटक कोणते. [7]
किंवा
ड) भारतातील विविध जाहिरात संस्थांचे पार्श्वचित्र स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4) टिपा लिहा. [8]
अ) भारतातील जनसंपर्क सोसायटी
ब) विक्रय वृद्धीची तंत्रे
क) होलिस्टिक मार्केटींग
ड) लेबलींगचे तोटे

Total No. of Questions : 3]

P4867

[4964]Ext.-511
M.Com. (External)
ADVANCED MARKETING
Customer Relationship Management & Retailing
(2013 Pattern) (Special Paper)

Time : 1½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain importance of CRM. What are the factors responsible for the growth of CRM? **[15]**

OR

What is 'Retailing'? State importance of Customer Relationship Management in retailing business.

Q2) What is 'customer profitability'? Explain classification on the basis of customer profitability. **[15]**

OR

Explain in detail employee organisation relationship and employee customer orientation.

Q3) Write short notes on (any four) **[20]**

- a) E-customer relationship management
- b) Customer expectation
- c) Customer lifetime value
- d) Customer experience management
- e) Importance of customer satisfaction

Total No. of Questions : 3]

P4867

[4964]Ext.-511

M.Com. (External)

ADVANCED MARKETING

Customer Relationship Management & Retailing

(2013 Pattern) (Special Paper)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 1½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) ग्राहक संबंध व्यवस्थापनाचे महत्व स्पष्ट करा. ग्राहक संबंध व्यवस्थापनाच्या वाढीवर परिणाम करणारे घटक सांगा. [15]

किंवा

‘किरकोळ व्यापार’ म्हणजे काय? ग्राहक संबंध व्यवस्थानामध्ये किरकोळ व्यापाराचे महत्व सांगा.

प्रश्न 2) ‘ग्राहक नफा क्षमता’ म्हणजे काय? ग्राहक नफा क्षमतेच्या आधारे ग्राहकांचे केले जाणारे वर्गीकरण स्पष्ट करा. [15]

किंवा

कर्मचारी संघटन संबंध व कर्मचारी ग्राहक प्रबोधन हे सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

- अ) ई - ग्राहक संबंध व्यवस्थापन
- ब) ग्राहकाच्या अपेक्षा
- क) आजीवन ग्राहक मूल्य
- ड) ग्राहक अनुभव व्यवस्थापन
- इ) ग्राहक समाधानाचे महत्व

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P4868

[Total No. of Pages : 7

[4964]Ext.-512

M.Com. (Semester - I) (External)

ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION

104 : Income Tax (Group - A) (Credit System)

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of pocket calculator is allowed.*

Q1) Mr. Anand a production manager of PQR Ltd which is engaged in Manufacturing computers, given the following particulars of his income relevant to the A.y. 2016-17. **[15]**

i) Basic salary	Rs. 50,000/- p.m.
ii) Bonus	Rs. 20,000/- p.a.
iii) Commission	Rs. 1,00,000/- p.a.
iv) Entertainment allowance	Rs. 40,000- p.a.

A rent free unfurnished bungalow has been provided in Pune belonging to the company. Its Fair Rent is Rs. 15,000/- p.m. The company has provided on this bungalow the facilities of a watch man & a cook each of whom is being paid a salary of Rs.2,000/- p.m. The company paid in respect of this bungalow Rs.5,000/- p.a. for electricity and Rs.3,000/- p.a. for water bill.

Employer has provided free use of a car (1400cc) for official as well as personal purpose. Expenses of the employer Rs.50,000/- (out of which 30% is attributable towards personal purpose). Car can also be used by the family member of Mr. Anand sum of Rs. 6,000/- is recovered from Mr. Anand, for using the car for private purpose.

The employer pays a sum of Rs. 2,500/- on account of profession tax on behalf of Mr. Anand. On June 10, 2015 PQR Ltd gifts a computers manufactured by it, on its founder's day to Mr. Anand (Cost of the computer to employer being Rs.24,900/-)

Employers contribution towards RPF Rs.90,000/- per annum.
Contribution of Mr. Anand towards Providend Fund Rs.50,000/-

Determine the income from salary for A.y. 2016-17.

P.T.O.

OR

Following is the Profit & Loss Account of 'Ravindra Industry' for the year ending 31.3.2016 [15]

Particular	Amount	Particular	Amount
To Salary	2,90,000	By Gross profit	5,24,000
To Depreciation	40,000	By Sundry Receipts	40,000
To Office expenses	28,000		
To Travelling Exp.	15,000		
To Diwali expenses	4,000		
To Printing & Stationery	4,000		
To Loss due to embezzlement by an employee	15,000		
To Interest	25,000		
To Legal expenses	20,000		
To Education exp. for his son	18,000		
To Sundry expenses	15,000		
To Net profit	90,000		
	5,64,000		5,64,000

Following additional information is also available-

- i) Salary includes a payment of Rs.65,000/- given to an employee outside India and no tax has been deducted at source.
- ii) W.D.V. of plant & machinery on 1.4.2015 Rs. 1,20,000/- A new machinery costing Rs.60,000/- has been installed during the month of December, 2015. Plant and Machinery is eligible for depreciation @ 15% p.a.
- iii) Diwali expenses include a gift of Rs.4,000/- given to a relative on her marriage.
- iv) Sundry expenses include Rs.7,000/- on the maintenance of a guest house.
- v) Legal expenses include a payment of Rs.2,200/- given to tax consultant in cash in connection with an Income Tax Appeal.
- vi) W.D.V. of the block of furniture as on 1.4.2015 is Rs.9,000/-. The entire block was sold for Rs. 6,000/-. The assessee did not debit the loss in Profit and Loss Account.
- vii) Sundry receipts include Rs.25,000/- withdrawn from his public provident fund.

Calculate business income of Mr. Ravindra for the Assessment Year, 2016-17.

Q2) Ravi is a Cost Accountant in Wiki Ltd, Mumbai, and he gets Rs. 18,000/- p.m. as salary. He owns two houses one of which has been let out to the employer company which in turn was provided to his as rent free accommodation. Determine the taxable income of Mr. Ravi for the A.Y. 2016-17 after taking into account the following information relating to the property income. **[15]**

	House-I Rs.	House-II Rs.
Fair Rent (Rent control Act is not applicable)	60,000	1,82,000
Actual Rent	63,000	1,84,000
Municipal valuation (Annual value)	61,000	1,85,000
Municipal taxes paid	14,000	40,000
Repairs	3,500	7,700
Insurance premium on building	3,000	33,000
Land Revenue	7,500	24,000
Ground Rent	4,000	7,800
Interest on Capital borrowed by Mortgaging House-I (Funds are used for const. of house-II)	18,000	--
Nature of occupation	Let out to Wiki Ltd	Let out To Mr. Ganesh for Business

OR

Mr. Mangesh and Shekhar are equal partners of Saudagar company (A firm of company secretary). **[15]**

The profits and loss account of Saudagar company for the year ending 31st March, 2016 is as follows.

Particular	Amt Rs.	Particular	Amount Rs.
To Office expenses	3,30,000	By Receipts from clients	9,11,000
To Salaries to employees	2,10,000	By Interest recovered from Mangesh and Shekhar on drawings	6,000
To Salary to Mangesh	1,44,000	By Interest on Debentures (Non trading investments)	40,000
To Salary to Shekhar	2,16,000	By Rent of house property (Half portion)	50,000
To <u>Interest on capital</u>			
Mangesh @ 18%	18,000		
Shekhar @ 18%	27,000		
To Depreciation	11,250		
To Municipal Tax of house property (entire property)	6,000		
To Net profit	44,750		
	<u>10,07,000</u>		<u>10,07,000</u>

Other Information

- i) Salary and interest on capital paid to partners are as per partnership Deed. Salary Mangesh @ 40% and Shekhar @ 60%
- ii) Out of expenses Rs.2,400/- is not deductible by virtue of sec 30 to 37
- iii) During the previous year 2015-16 the firm sells Urban land for Rs.4,20,000. (Indexed cost of acquisition being Rs.91,730/-)
- iv) Depreciation allowable u/s 32 is Rs. 7,250/-
- v) The firm owns a house, the ground floor is used for business purpose, the first and second floor are given on rent.

Find out the net Taxable income and tax liability of the firm for the A.Y. 2016-17

Q3) a) Explain in detail the provision of set off and carry forward of losses.[10]

OR

- a) Give the difference between Capital expenditure and Revenue expenditure[10]
- b) Write Short Notes on (Any Two) [10]
 - i) Person
 - ii) Long Term Capital Gain
 - iii) Clubbina of income
 - iv) Exempted incomes u/s Io.
 - v) Perquisites

Total No. of Questions : 3]

P4868

[4964]Ext.-512

M.Com. (Part - I) (Semester - II) (External)

ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION

Business Tax Assessment and Planning (Special Paper - IV)

(2013 Pattern) (Group - A)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Savi Ltd. runs an industrial undertaking. It furnishes the following Profit and Loss Account for the previous year 2015-16. **[15]**

Particulars	Rs.	Particulars	Rs.
To Business expenses	6,00,000	By Gross receipts	16,10,000
To Dividends paid	1,00,000	By Long-term capital gain	6,00,000
To Dividend tax paid	10,000	By Rent from agricultural Land at London	1,90,000
To Provisions for bills under discount	1,70,000		
To Income tax paid	1,20,000		
To Depreciation without revaluation	2,00,000		
To provision for losses in respect of subsidiary company	20,000		
To Excise duty payable	80,000		
To Net profit	11,00,000		
	<u>24,00,000</u>		<u>24,00,000</u>

You are further informed that:

- a) Depreciation as per income-tax Law is Rs.2,20,000
- b) Business expenses not deductible under sec. 36/37: Rs.1,20,000
- c) Whole of the capital gain has been invested as per scheme of sec. 54EC.
- d) Brought forward losses and depreciation from A.Y. 2015-16.

Particulars	As per account	As per income-tax law
Business Loss	(-) 5,00,000	(-) 4,50,500
Depreciation	(-) 1,20,000	(-) 2,40,000

- e) The Company is entitled to claim deduction under section. 80IB @ 30%
Compute total income of the Savi Ltd. Company for the assessment year 2016-17.

OR

Krushibhushan Co-operative society furnishes the following particulars of its income for the year ended 31st March, 2016 [15]

Particulars	Rs.
i) Income from cottage industry	1,10,000
ii) Income from marketing of agricultural produce of members	1,10,000
iii) Income from purchased of agricultural implements and supplying them to members.	1,15,000
iv) Income by interest and dividends from other co-operative societies.	1,10,000
v) Interest on Government securities	1,12,000
vi) Profits and gains of business activities	1,55,000
vii) Income from house property	1,50,000

Compute the total taxable income and tax liability of Krushibhushan Co-operative society for A.Y. 2016-17.

- Q2) a) During the previous year 2015-16, A charitable trust gets the following incomes. [10]

Particulars	Rs.
i) Voluntary contribution (with specific direction) that they shall form part of the corpus of the trust	12,90,000/-
ii) Voluntary contribution (without any specific direction)	18,30,000/-
iii) Income from property head in trust	8,66,000/-

During the previous year 2015-16, the trust spends Rs.8,90,000/- for charitable purpose in India.

Besides, it gives donation of Rs.85,480/- to public charitable trusts. It sets apart Rs. 14,00,000/- for the purpose of the construction of a charitable hospital up to March 31st, 2021.

Determine the taxable income of the trust on the assumption that the trust utilizes Rs.8,70,000/- up to March 31st 2022 for the purpose of completing construction of a charitable hospital. Besides, out of the accumulated amount the trust gives a donation of Rs.1,00,000/- to another charitable trust.

- b) X, provides service as a rail travel agent for the quarter ending september 30th 2015. He gives the following information. [5]

Particulars	Rs.
i) Rail fare collected from recipients of the service	15,25,000/-
ii) Commission charged	2,00,000
iii) Interest received for late payments of dues by customers	8,000/-
iv) Charges for delivery of tickets	2,000/-
Total	17,35,000/-
Add service tax	Nil
Value of Invoice issued	17,35,000/-

Find out the service tax liability for the quarter ending September 30th 2015. X is not a small service provider. He had not charged any service tax in his bills. Is he liable for service tax?

(ignore Swachh Bharat Cess)

OR

Explain the various tax Authorities under Income Tax Act 1961. [15]

Q3) Write Short Notes: (Any Two) [20]

- a) Nature and scope of Tax Planning and Management
- b) Exempted Assets of Wealth Tax
- c) Payment of Service Tax
- d) Merit and Demerit of VAT

Total No. of Questions : 3]

P4869

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 3

[4964]Ext.-513

M.Com. (External)

ADVANCED COST ACCOUNTING & COST SYSTEM

Costing Techniques & Responsibility Accounting

(2013 Pattern) (Special Paper) (Group - B)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:-

- 1) Attempt all questions.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*
- 3) Use of calculator is allowed.*

Q1) Draw up a flexible budget for overhead expenses on the basis of the following data and determine the overhead rates at 70%, 80% and 50% Plant capacity.[15]

<u>Particulars</u>	<u>At 80% capacity (₹)</u>
<u>Variable Overheads</u>	(₹)
Ind. Labour	12,000
Stores including spares	4,000
<u>Semi-variable overheads</u>	
Power (30% fixed)	20,000
Rep. & Maintenance (60% f)	2,000
<u>Fixed overheads</u>	
Depreciation	11,000
Insurance	3,000
Salaries	10,000
Total overheads	<u>62,000</u>

Estimated direct labour hours 1,24,000 hours.

OR

P.T.O.

The following information relates to budgeted operations of division 'X' of a manufacturing company. [15]

Sales (50,000 units at ₹.8)	4,00,000
Less: Variable costs@ ₹.6 per unit	3,00,000
Contribution margin	1,00,000
Less: Fixed costs	75,000
Divisional profit	25,000

The amount of divisional investment is ₹.1,50,000 and the minimum desired rate of return on the investment is the cost of capital of 20%.

Required:

- i) Calculate the divisional expected ROI
- ii) Calculate the divisional expected RI (residual income)
- iii) Comment on the result of (i) & (ii)

Q2) a) Write a note on limiting factor. [5]

- b) The standard labour employment and the actual labour engaged in a week for a job are as under:

	skilled workers	semiskilled workers	unskilled workers
Standard no. of workers in the gang	32	12	6
Actual no. of workers employed	28	18	4
Standard wage rate per hour	3	2	1
Actual wage rate per hour	4	3	2

During the 40 hours working week, the gang produced 1800 standard labour hours of work. [10]

Calculate:

- i) Labour cost variance
- ii) Labour rate variance
- iii) Labour efficiency variance
- iv) Labour mix variance
- v) Labour yield variance

OR

- a) Write a note on controllable & non-controllable costs. [5]
- b) 80 kgs. of material 'A' at a standard price of ₹.2 per kg. and 40 kgs of material 'B' at a standard price of ₹.5 per kg. were to be used to manufacture 100 kgs of a chemical.

During a month 70 kgs of material 'A' priced at ₹. 2.10 per kg. and 50 kgs of material 'B' priced at ₹.4.50 per kg. were actually used and the output of the chemical was 102 kgs. [10]

Find out the material variances

- i) Material cost variance
- ii) Material price variance
- iii) Material mix variance
- iv) Material yield variance

Q3) Answer the following questions (any two)

[20]

- a) The application of uniform costing
- b) Advantages of interfirm comparison
- c) Responsibility centre
- d) Reporting to different levels of management

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P4870

[Total No. of Pages : 4

[4964]Ext.-514

M.Com.(External) (Part - I) (Semester - I)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Business Environment & Policy

(2013 Pattern) (Paper - II)

(Part - A + B)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Part - A

Q1) What is business environment? Explain the scope and importance of business environment. **[15]**

OR

Define the term environment. Explain the various approaches of environment.

Q2) Write a detail note on business environment in India before independence. **[15]**

OR

State the profile of Indian economy.

Q3) Write short notes (Any Two)

[20]

- a) Regional imbalance
- b) Parallel economy
- c) Problems of pollution
- d) Effects of air pollution

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P4870

[4964]Ext.-514

M.Com.(External) (Part - I) (Semester - I)
BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Business Environment & Policy

(2013 Pattern) (Paper - II)

(मराठी रूपांतर)

(भाग ए + बी)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

भाग - अ

प्रश्न 1) व्यावसायिक पर्यावरण म्हणजे काय? व्यावसायिक पर्यावरणाची व्याप्ती आणि महत्व स्पष्ट करा. [15]

किंवा

पर्यावरण या संज्ञेची व्याख्या लिहा. पर्यावरणाचे विविध दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) स्वातंत्र्यपूर्व भारतातील व्यावसायिक पर्यावरण यावर सविस्तर टिप लिहा. [15]

किंवा

भारतीय अर्थव्यवस्थेची वैशिष्ट्ये विशद करा.

प्रश्न 3) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

अ) प्रोदशिक असमतोल

ब) समांतर अर्थव्यवस्था

क) प्रदुषणाच्या समस्या

ड) वायु प्रदुषणाचे परिणाम

Total No. of Questions : 3]

P4910

[4964]Ext.-514

M.Com. (Part - I) (External)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Business Environment Analysis (Group - C)

(2013 Pattern) (Special Paper - IV)

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) State the importance of small and cottage industries in Indian Economy. Explain the problems faced by small and cottage industries in India. Suggest remedial measures for the same. **[15]**

OR

What is industrial Environment? Explain the role public and private sector in the development of Nation.

Q2) What is financial environment of Business? Explain the role of capital market in financial environment of business. **[15]**

OR

What is environmental Analysis? What are the different techniques of environmental Analysis? State the limitations of these techniques.

Q3) Write detail notes on (any two) **[20]**

- a) Importance of foreign investment
- b) Demographic environment
- c) Role of reliance group of industries
- d) Functions of security market

Total No. of Questions : 3]

P4910

[4964]Ext.-514

M.Com. (Part - I) (External)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Business Environment Analysis (Group - C)

(2013 Pattern) (Special Paper - IV)

(मराठी रूपांतर)

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) भारतीय अर्थव्यवस्थेत लघु आणि कुटीर उद्योगाचे महत्व विशद करून लघु आणि कुटीर उद्योगाला भेडसावणाऱ्या समस्या सांगा. या समस्यावर उपाययोजन सूचवा. [15]

किंवा

औद्योगिक पर्यावरण म्हणजे काय? देशाच्या विकासामध्ये खाजगी आणि सार्वजनिक क्षेत्राची भूमिका विशद करा.

प्रश्न 2) 'व्यवसायाचे वित्तीय पर्यावरण' म्हणजे काय? व्यवसायाच्या वित्तीय पर्यावरणांत भांडवल बाजाराची भूमिका विशद करा. [15]

किंवा

पर्यावरण विश्लेषण म्हणजे काय? पर्यावरण विश्लेषणाचे विविध प्रकार सांगून त्यांच्या मर्यादा स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) सविस्तर टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

- अ) परकिय गुंतवणूकीचे महत्व
ब) लोकसंख्या विषयक पर्यावरण
क) 'रिलायन्स ग्रुप इंडस्ट्री' भूमिका/कार्य
ड) प्रतिभूति बाजारपेठेची कार्ये

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P4871

[Total No. of Pages : 4

[4964]Ext.-515
M.Com. (Annual) (External)
BUSINESS ADMINISTRATION
Financial Management (Group - D)
(2013 Pattern) (Semester - I)

Time : 1½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is capital Budgeting? Explain various types of capital Investment Decisions. **[15]**

OR

What is financial statements? State the utilities and limitations of Financial statement.

Q2) What is Inventory? Discuss the role of Inventory Management? **[15]**

OR

Explain the role of finance manager in Business.

Q3) Write notes (any four) : **[20]**

- a) Goals of Receivables Management
- b) Credit Policy
- c) Significance of Ratios
- d) Fund Flow Analysis
- e) Financing of Working Capital
- f) Importance of Financial Analysis

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P4871

[4964]Ext.-515
M.Com. (Annual) (External)
BUSINESS ADMINISTRATION
Financial Management (Group - D)
(2013 Pattern) (Semester - I)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 1½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) भांडवली अंदाजपत्रक म्हणजे काय? भांडवली गुंतवणूक निर्णयासंबंधीचे विविध प्रकार स्पष्ट करा. [15]

किंवा

वित्तीय विवरण पत्रक म्हणजे काय? वित्तीय विवरण पत्रकांची उपयोगिता आणि मर्यादा विशद करा.

प्रश्न 2) मालसाठा म्हणजे काय? मालसाठा व्यवस्थापनाच्या भूमिकेची चर्चा करा. [15]

किंवा

व्यवसायामध्ये वित्तीय व्यवस्थापकाची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

- अ) येणी व्यवस्थापनाचे ध्येय
ब) पतधोरण
क) गुणोत्तराचे महत्व
ड) वित्त प्रवाह विश्लेषण
इ) खेळत्या भांडवल उभारणीचे स्रोत
फ) वित्तीय विश्लेषणाचे महत्व

Total No. of Questions : 3]

P4871

[4964]Ext.-515
M.Com. - I (External)
BUSINESS ADMINISTRATION
Elements of Knowledge Management
(2013 Pattern) (Paper - IV)

Time : 1½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define knowledge management. Explain the process of knowledge management. **[15]**

OR

What do you mean by organizational learning? Explain the drives of organizational learning.

Q2) What are different knowledge management tools? Explain. **[15]**

OR

What is change management? How to implement change management.

Q3) Write short note on (any two) : **[20]**

- a) Politics in change
- b) Values and belief
- c) Knowledge sharing
- d) Typologies of organizational culture

Total No. of Questions : 3]

P4871

[4964]Ext.-515
M.Com. - I (External)
व्यावसाय प्रशासन
ज्ञान व्यवस्थापनाची मूलतत्वे
(2013 Pattern) (Paper - IV)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 1½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) ज्ञान व्यवस्थापनाची व्याख्या द्या. ज्ञान व्यवस्थापनाची प्रक्रिया स्पष्ट करा. [15]

किंवा

संघटनात्मक शिक्षण म्हणजे काय? संघटनात्मक शिक्षणाचे मार्ग स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) ज्ञान व्यवस्थापनाची विविध तंत्रे कोणती? स्पष्ट करा. [15]

किंवा

बदल व्यवस्थापन म्हणजे काय? बदल व्यवस्थापनाचा उपयोग कसा केला जातो, ते स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

- अ) परिवर्तनातील राजकरण
ब) मानवी मूल्ये आणि धारणा
क) ज्ञान सहभागिता
ड) संघटन संस्कृतीचे विविध प्रकार

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P4872

[Total No. of Pages : 3

[4964]Ext.-516
M.Com. (Part - I) (External)
कमर्शियल लॉज् अँड् प्रॅक्टिसेस - II
बौद्धिक संपदा कायदा (ई)
(2013 Pattern) (Semester - I)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील आकडे गुण दर्शवितात.
3) अधिक स्पष्टीकरणासाठी इंग्रजी पेपर पहावा.

प्रश्न 1) बौद्धिक संपदा अधिकाराचे मुळ, संकल्पना स्पष्ट करा आणि बौद्धिक संपदा अधिकारांचे व्यापारी आणि सांस्कृतीक आयाम थोडक्यात स्पष्ट करा. [15]

किंवा

पेटंट कायदा 1970 नुसार पेटंट मिळविण्याची कायदेशीर प्रक्रिया स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) व्यापारी चिन्ह कायद्यांतर्गत अपिलिएटबोडी (मंडळ) संबंधी तरतूदी सोदाहरण स्पष्ट करा. [15]

किंवा

जैवविविध संपदा कायदा 2002 यावर सविस्तर टिप द्या.

प्रश्न 3) टिपा द्या. (कोणत्याही चार) [20]

- अ) बौद्धिक संपदा आणि आर्थिक विकास
ब) पेटंट कायद्याचा ऐतिहासिक आढावा
क) पेटंट मिळविण्यायोग्य आणि पेटंट आवश्यक नसलेले शोध
ड) राज्य जैवविविध संपदा मंडळ
इ) व्यापार चिन्ह नोंदणीचे उल्लंघन-कारावास आणि उपाय
फ) व्यापार चिन्हांचे प्रकार

Total No. of Questions : 3]

P4872

[4964]Ext.-516

M.Com. (Part - I) (External)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

Laws Relating to Copyrights and Designs

(2013 Pattern) (Special Paper - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is 'Infringement of Copyright'? Describe in details the remedies against Infringement of Copyright. **[15]**

OR

Define the term 'New Plant Variety'. Describe the right of Farmers under the protection of Plant Varieties and Farmers Rights Act, 2001.

Q2) Who may apply for Registration as a 'Registration User' of Design? What are the conditions for registration as a registered user? **[15]**

OR

What is 'Geographical Indications'? State the legal provisions for Registration of Geographical Indications. When their Registration is prohibited?

Q3) Answer in brief (any two) : **[20]**

- a) What conditions the work should satisfy to qualify for Copyright?
- b) Explain Infringement (Piracy) of copyrights in design.
- c) State the rights conferred by registration of 'Geographical Indications'.
- d) What are the objects of the protection of Plant Varieties and Farmers Rights Act, 2001.

Total No. of Questions : 3]

P4872

[4964]Ext.-516
M.Com. (Part - I) (External)
COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES
Laws Relating to Copyrights and Designs
(2013 Pattern) (Special Paper - IV)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) मुद्रणाधिकाराचे उल्लंघन म्हणजे काय? मुद्रणाधिकाराच्या उल्लंघनावरील उपाय सविस्तर वर्णन करा. [15]

किंवा

“रोपाचा नवीन नमुना” म्हणजे काय? रोपाचे नमुने आणि शेतकऱ्यांचे हक्क संरक्षण कायदा, 2001 अंतर्गत शेतकऱ्यांच्या हक्काचे वर्णन करा.

प्रश्न 2) “आराखड्याचा नोंदणीकृत वापरकर्ता” या करिता कोण अर्ज करू शकतो? नोंदणीकृत वापरकर्ता म्हणून नोंदणीसाठी कोणत्या अटी आहेत? [15]

किंवा

भौगोलिक चिन्ह म्हणजे काय? भौगोलिक चिन्हाच्या नोंदणीसंदर्भातील कायदेशीर तरतुदी स्पष्ट करा. नोंदणीवर केव्हा प्रतिबंध घालता येतो?

प्रश्न 3) थोडक्यात उत्तरे द्या. (कोणतेही दोन) [20]

- अ) मुद्रणाधिकारासाठी पात्र ठरण्याकरिता विषयकामकाजाने कोणत्या अटी पूर्ण करणे आवश्यक आहे?
- ब) नोंदणी केलेल्या आराखड्याच्या उल्लंघनासंदर्भात असलेल्या तरतुदी स्पष्ट करा.
- क) भौगोलिक चिन्हाच्या नोंदणीमुळे मिळणारे हक्क सांगा.
- ड) रोपे नमुने आणि शेतकऱ्यांचे हक्क संरक्षण कायदा, 2001 ची उद्दिष्टे सांगा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P4873

[Total No. of Pages : 4

[4964]Ext.-517

M.Com. (External)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT (Special Paper - II)

Organisation of Co-operative Business

(2013 Pattern) (Group - F)

Time : 1½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Explain in detail the Principles of co-operation. [14]

OR

Explain the advantages of professionalisation of co-operative Management.

Q2) Explain the organisational structure of co-operative banking in India. State its features. [14]

OR

Describe the need and nature of control over co-operatives through audit and taxation.

Q3) a) Explain the importance of co-operative education and training. [7]

b) Explain the role of District Co-operative union in co-operative education and training. [7]

OR

a) State the role of vaikunthbhai Mehata National Co-operative institute in co-operative education and training.

b) Explain the role of state co-operative union in co-operative education and training.

Q4) Write short notes (any two) : [8]

- a) Role of co-operative Sugar Factories in rural development.
- b) Problems of dairy co-operatives.
- c) Progress of Housing Co-operatives.
- d) Non-agricultural credit co-operatives.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P4873

[4964]Ext.-517

M.Com. (External)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT (Special Paper - II)

Organisation of Co-operative Business

(2013 Pattern) (Group - F)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 1½ तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) सहकाराची तत्वे सविस्तर स्पष्ट करा. [14]

किंवा

सहकार व्यवस्थापनाच्या व्यावसायिकरणाचे फायदे स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) भारतातील सहकारी बँक व्यवस्थेची संघटन रचना स्पष्ट करा. त्याची वैशिष्ट्ये सांगा. [14]

किंवा

सहकारी संस्थावरील अंकेक्षण आणि करआकारणीमार्फत केल्या जाणाऱ्या नियंत्रणाची गरज व स्वरूपाचे वर्णन करा.

प्रश्न 3) अ) सहकारी शिक्षण व प्रशिक्षणाचे महत्व स्पष्ट करा. [7]

ब) सहकार शिक्षण व प्रशिक्षणातील जिल्हा सहकारी संघाची भूमिका स्पष्ट करा. [7]

किंवा

अ) वैकुण्ठभाई मेहता राष्ट्रीय सहकारी संस्थेची सहकार शिक्षण व प्रशिक्षणातील भूमिका सांगा.

ब) सहकार शिक्षण व प्रशिक्षणातील राज्य सहकार संघाची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [8]

अ) ग्रामीण विकासातील सहकारी साखर कारखान्यांची भूमिका

ब) सहकारी दुग्ध संस्थांच्या समस्या

क) सहकारी गृहनिर्माण संस्थांची प्रगती

ड) बिगर कृषी सहकारी पतसंस्था

Total No. of Questions : 3]

P4873

[4964]Ext.-517

M.Com. (External)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Management of Co-operative Business

(2013 Pattern)

Time : 1.30 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicates marks.*

Q1) a) Discuss the problems related to Economic viability of co-operative business. **[15]**

OR

b) Describe the role of co-operative Department in promotion of co-operative Business.

Q2) a) Explain the policies and practices of sugar co-operatives. **[15]**

OR

b) State the policies and practices of District Co-operative Bank.

Q3) a) State the problems related to following co-operatives.

i) Non-agriculture credit co-operatives. **[10]**

ii) Dairy Co-operatives. **[10]**

OR

b) Write short notes :

i) Role of Agricultural Credit Societies.

ii) Role of co-operative Banking in Rural Development.

[4964]Ext.-517

Total No. of Questions : 3]

P4873

[4964]Ext.-517
M.Com. (External)
CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT
Management of Co-operative Business
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 1.30 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील दिलेले आकडे गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) अ) सहकारी व्यवसायाशी संबंधित आर्थिक सक्षमतेविषयक समस्यांची चर्चा करा. [15]

किंवा

ब) सहकारी व्यवसायाचे प्रगती संदर्भात सहकार खात्याची भूमिका विशद करा.

प्रश्न 2) अ) सहकारी साखर व्यवसायाची धोरणे व कार्य-पध्दती स्पष्ट करा. [15]

किंवा

ब) राज्य सहकारी बँकाचे धोरण व कार्यपध्दती सांगा.

प्रश्न 3) अ) खालील सहकारी व्यवसायाशी संबंधित असलेल्या समस्या सांगा.

i) बिगर कृषी पतसंस्था [10]

ii) दुग्ध सहकारी संस्था [10]

किंवा

ब) थोडक्यात टीपा लिहा.

i) कृषी पतसंस्थांची भूमिका

ii) ग्रामीण विकासाचे संदर्भात सहकारी बँकांची भूमिका

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P4874

[Total No. of Pages : 4

[4964]Ext.-518
M.Com. (External)
ADVANCED BANKING AND FINANCE (Special Paper - II)
Central Banking
(2013 Pattern) (Group - G)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain in detail RBI's control over management of Banking Companies.[15]

OR

Explain in detail the function of Reserve Bank of India.

Q2) Explain the measures taken by RBI for supervision over Non Banking Finance Companies in India. [15]

OR

Explain RBI as a currency Authority with reference to

- a) Asset backing to Bank Notes
- b) Distribution of currency
- c) Currency chest

Q3) Write short notes (any two) : [20]

- a) Regulation of Foreign Banks in India.
- b) RBI as a Banker to the Government.
- c) Cash Reserve and statutory liquidity Ratio.
- d) Management of public debt.

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P4874

[4964]Ext.-518
M.Com. (External)
ADVANCED BANKING AND FINANCE (Special Paper - II)
Central Banking
(2013 Pattern) (Group - G)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) बँकींग कंपन्यांच्या व्यवस्थापनावरील रिझर्व्ह बँकेचे नियंत्रण सविस्तर स्पष्ट करा. [15]

किंवा

भारतीय रिझर्व्ह बँकेची कार्ये सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) भारतीय रिझर्व्ह बँकेने बँकेतर वित्तीय कंपन्यांच्या पर्यवेक्षणासाठी केलेल्या उपाय योजना स्पष्ट करा.[15]

किंवा

भारतीय रिझर्व्ह बँकेचा चलन निर्मातीचा अधिकार खालील मुद्द्यांना अनुसरून स्पष्ट करा.

अ) बँक नोटासाठीचे मत्तेचे पाठबळ

ब) चलनाचे वितरण

क) तीजोरी (चलनपेटी)

प्रश्न 3) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

अ) भारतातील विदेशी बँकांचे नियमन

ब) सरकारची बँक या नात्याने भारतीय रिझर्व्ह बँक

क) रोख राखीव व वैधानिक रोखता प्रमाण

ड) सार्वजनिक कर्जाचे व्यवस्थापन

Total No. of Questions : 3]

P4874

[4964]Ext.-518

M.Com. - I (Semester - II) (External)

ADVANCED BANKING AND FINANCE (Special Paper - IV)

Monetary Policy

(2013 Pattern)

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define Money Supply. Explain the money supply measures of Reserve Bank of India. **[15]**

OR

What is Monetary Policy? Explain the objectives of Monetary Policy.

Q2) Explain the role of Reserve Bank of India in rural credit. **[15]**

OR

Explain the following :

- a) Pre-shipment and post-shipment credit.
- b) Mechanism and effectiveness of Bank Rate as instrument of Monetary Policy.

Q3) Write notes on (any two) : **[20]**

- a) Bridge Loans
- b) High powered money
- c) Conflict among objectives of Monetary Policy
- d) Moral Suasion and direct action

Total No. of Questions : 3]

P4874

[4964]Ext.-518

M.Com. - I (Semester - II) (External)

ADVANCED BANKING AND FINANCE (Special Paper - IV)

Monetary Policy

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) पैशाच्या पुरवठ्याची व्याख्या द्या. भारतीय रिझर्व्ह बँकेच्या पैशाचा पुरवठा मापनाची साधने स्पष्ट करा. [15]

किंवा

चलनविषयक धोरण म्हणजे काय? चलनविषयक धोरणाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) ग्रामीण वित्त पुरवठ्यातील भारतीय रिझर्व्ह बँकेची भूमिका स्पष्ट करा. [15]

किंवा

खालील बाबी स्पष्ट करा.

अ) प्रि-शिपमेंट आणि पोस्ट-शिपमेंट क्रेडिट

ब) चलनविषयक धोरणाचे साधने म्हणून बँक दराची यंत्रणा आणि परिणामकारकता

प्रश्न 3) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

अ) ब्रिज लोन्स (Bridge loans)

ब) उच्च शक्ती पैसा

क) चलनविषयक धोरणाच्या उद्दिष्टांमधील संघर्ष

ड) नैतिक समजावणी आणि प्रत्यक्ष कारवाई

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P4875

[Total No. of Pages : 4

[4964]Ext.-519

M.Com. (External) (Semester - I)

ADVANCED MARKETING (Special Paper - II)

Consumer Behaviour

(2013 Pattern)

Time : 1½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain meaning, nature, scope and importance of consumer Behaviour in Marketing. **[15]**

OR

Explain various learning Theories.

Q2) Describe any two theories of motivation. **[15]**

OR

Define 'Attitude'. State its scope, importance in consumer Behaviour.

Q3) Write notes on (any two) : **[20]**

- a) Market Segmentation
- b) Consumer Perception
- c) Measurement of personality
- d) Sources of Attitude development

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P4875

[4964]Ext.-519
M.Com. (External) (Semester - I)
ADVANCED MARKETING (Special Paper - II)
Consumer Behaviour
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 1½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) विपणना मधील ग्राहक वर्तनाचा अर्थ स्वरूप व्याप्ती आणि महत्व सांगा. [15]
किंवा
अध्ययनाचे विविध सिध्दांत स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) अभिप्रेरणाचे कोणतेही दोन सिध्दांत विशद करा. [15]
किंवा
'अभिवृत्ती' ची व्याख्या द्या. ग्राहक वर्तनामधील तिची व्याप्ती व महत्व सांगा.
- प्रश्न 3) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]
अ) बाजारपेठ प्रभागीकरण
ब) ग्राहक संवेदना
क) व्यक्तिमत्त्वाचे मोजमाप
ड) अभिवृत्ती विकासाचे मार्ग

Total No. of Questions : 3]

P4875

[4964]Ext.-519

M.Com. (Part - I) (External)

ADVANCED MARKETING (Special Paper - IV)

Services Marketing

(2013 Pattern) (Group - H)

Time : 1½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicates marks.*

Q1) Define the term 'Services Marketing'. Explain the characteristics of services. **[15]**

OR

Explain the importance of Understanding Customers Behaviour at different points in the service experience.

Q2) Explain in detail the concept 'Physical Distribution/Place Mix and services marketing. **[15]**

OR

Explain the nature & importance of process and Services Marketing.

Q3) Answer the following questions (any two) : **[20]**

- a) What is 'Service Leadership'? Explain its objectives & approaches.
- b) Explain the reasons of inter-functional conflict.
- c) Explain in detail the customer centric communication in banks.
- d) Describe the CRM practices in Indian Service Business.

Total No. of Questions : 3]

P4875

[4964]Ext.-519
M.Com. (Part - I) (External)
ADVANCED MARKETING (Special Paper - IV)
Services Marketing
(2013 Pattern) (Group - H)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 1½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) 'सेवा विपणन' या संकल्पनेची व्याख्या द्या. सेवांची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. [15]

किंवा

सेवा अनुभवाच्या विविध मुद्यावर ग्राहक वर्तणूक समजावून घेण्याचे महत्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) 'प्रत्यक्ष वितरण/स्थल मिश्र आणि सेवा विपणन' ही संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा. [15]

किंवा

प्रक्रिया व सेवा विपणन या संकल्पनेचे स्वरूप आणि महत्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (कोणतेही दोन) [20]

- अ) 'सेवा नेतृत्व' म्हणजे काय? सेवा नेतृत्वाची उद्दिष्टे आणि दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
ब) आंतरकार्यात्मक संघर्षाची कारणे स्पष्ट करा.
क) बँकांमधील ग्राहक केंद्रित संदेशवहन सविस्तर स्पष्ट करा.
ड) भारतीय सेवा व्यवसायातील ग्राहक संबंध व्यवस्थापन पध्दती विशद करा.

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P4876

[Total No. of Pages : 4

[4964]Ext.-601
M.Com. - II (External)
BUSINESS FINANCE
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Write the meaning of Business Finance. Discuss the Scope and objectives of Business Finance. **[15]**

OR

Explain the Need and Importance of Time value of Money.

Q2) How the Financial needs of an organization are estimated? Explain. **[15]**

OR

What is Under-Capitalisation? State the causes and remedies of Under-Capitalisation.

Q3) Write short notes on (any two) : **[20]**

- a) Advantages of Preference Shares
- b) Strategic Financial Planning
- c) Background of Dividend Policy
- d) Advantages of Short Term Financing

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P4876

[4964]Ext.-601
M.Com. - II (External)
BUSINESS FINANCE
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) व्यावसायिक वित्तपुरवठ्याचा अर्थ लिहा. व्यावसायिक वित्तपुरवठ्याची व्याप्ती व उद्दिष्टे यावर चर्चा करा. [15]

किंवा

पैशाच्या समय मुल्याची गरज व महत्त्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) व्यवसाय संघटनेच्या वित्तीय गरजांचा अंदाज कसा घेतात? स्पष्ट करा. [15]

किंवा

कमी भांडवलीकरण म्हणजे काय? कमी भांडवलीकरणाची कारणे आणि उपाययोजना स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) टिपा लिहा. (कोणतेही दोन) [20]

- अ) अग्रहक्क भागांचे फायदे
ब) व्युहरचनात्मक वित्तीय नियोजन
क) लाभांश धोरणाची स्थिती
ड) अल्पकालीन वित्तपुरवठ्याचे फायदे

Total No. of Questions : 3]

P4876

[4964]Ext.-601

M.Com. (Part - II) (External)

CAPITAL MARKET AND FINANCIAL SERVICES

(Compulsory Paper)

(2013 Pattern) (Section - B)

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate marks.*

Q1) Explain the concept of capital market. Describe in detail the structure and functions of capital market. **[15]**

OR

Analyse in detail the various instruments in capital market.

Q2) Write notes : **[15]**

- a) Organization of stock exchange.
- b) Over the Counter Exchange of India.
- c) e-broking.

OR

What is Primary Market? State and describe in detail the functions and participants of Primary Market.

Q3) Write short notes on (any two) : **[20]**

- a) Functions of SEBI
- b) Background of SEBI
- c) Foreign Direct Investment
- d) Types of Mutual Funds

Total No. of Questions : 3]

P4876

[4964]Ext.-601
M.Com. (Part - II) (External)
CAPITAL MARKET AND FINANCIAL SERVICES
(Compulsory Paper)
(2013 Pattern) (Section - B)
(मराठी रूपांतर)

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) कंसातील आकडे गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) भांडवल बाजाराची संकल्पना स्पष्ट करा. भांडवल बाजाराची रचना आणि कार्ये सविस्तरपणे वर्णन करा. [15]

किंवा

भांडवल बाजारातील विविध साधनांचे सविस्तरपणे विश्लेषण करा.

प्रश्न 2) टिपा लिहा: [15]

- अ) भाग बाजारांचे संघटन
ब) भारतीय त्वरीत विनिमय केंद्र
क) ई-ब्रोकिंग

किंवा

प्राथमिक बाजार म्हणजे काय? प्राथमिक बाजाराची कार्ये आणि सहभागी घटक सांगून त्यांचे सविस्तरपणे वर्णन करा.

प्रश्न 3) थोडक्यात टिपा लिहा: (कोणत्याही दोन) [20]

- अ) सेबीची कार्ये
ब) सेबीची पार्श्वभूमी
क) परकीय प्रत्यक्ष गुंतवणूक
ड) परस्पर निधीचे प्रकार

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P4877

[Total No. of Pages : 4

[4964]Ext.-602

M.Com. (Part - II) (External)

RESEARCH METHODOLOGY FOR BUSINESS

(2013 Pattern) (Section - A)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Important : Section A & Section B should be written in separate answer book.

Q1) What do you mean by 'Research'. Explain the types and features of a Good Research. **[15]**

OR

Define the term 'Research Design'. Explain the classification need & steps of Research Design. **[15]**

Q2) What is 'Secondary Data'? Explain the features & sources of Secondary data. **[15]**

OR

What is 'Research Report'? Explain the types & importance of Research Report. **[15]**

Q3) Write short notes (Any Two) : **[20]**

- a) Objectives of Research
- b) Types of Sampling
- c) Analysis & Interpretation of Data.
- d) Bibliography

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P4877

[4964]Ext.-602

M.Com. (Part - II) (External)

RESEARCH METHODOLOGY FOR BUSINESS

(2013 Pattern) (Section - A)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) 'संशोधन' या संकल्पनेतून आपणास काय अर्थबोध होतो? चांगल्या संशोधनाचे प्रकार आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. [15]

किंवा

'संशोधन आराखडा' या संकल्पनेची व्याख्या द्या. संशोधन आराखड्याचे वर्गीकरण, गरज व पायऱ्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) 'द्वितीयक माहिती/तथ्ये' म्हणजे काय? द्वितीयक माहितीची वैशिष्ट्ये आणि स्रोत स्पष्ट करा. [15]

किंवा

'संशोधन अहवाल' म्हणजे काय? संशोधन अहवालाचे प्रकार आणि महत्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणतेही दोन) [20]

- अ) संशोधनाचे उद्देश
ब) नमुना निवडीचे प्रकार
क) माहितीचे विश्लेषण आणि अर्थनिर्वचन
ड) संदर्भ ग्रंथ सूची

Total No. of Questions : 3]

P4877

[4964]Ext.-602

M.Com. (Part - II) (External)

INDUSTRIAL ECONOMIC ENVIRONMENT

(2013 Pattern) (Compulsory Paper) (Section - B)

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is Industrial Finance? Explain the Internal Sources of Industrial Finance. **[15]**

OR

Explain the progress and problems of Special Economic Zones. (SEZ)

Q2) Explain in detail the effects of Liberalization on Indian Industry. **[15]**

OR

Explain the causes of Industrial Disputes and suggest the measures to settle it.

Q3) Write short answers any two : **[20]**

- a) Future of Information Technology Industry.
- b) Environmental Problems in India.
- c) Indias Export and Import Policy since 1991.
- d) Effects of Globalization on Indian Industry.

Total No. of Questions : 3]

P4877

[4964]Ext.-602

M.Com. (Part - II) (External)

INDUSTRIAL ECONOMIC ENVIRONMENT

(2013 Pattern) (Compulsory Paper) (Section - B)

(मराठी रूपांतर)

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) औद्योगिक वित्तपुरवठा म्हणजे काय? औद्योगिक वित्तपुरवठ्याचे अंतर्गत कामे स्पष्ट करा. [15]

किंवा

विशेष आर्थिक क्षेत्राची प्रगती आणि समस्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) उदारिकरणाचे भारतीय उद्योगावरील परिणाम सविस्तर स्पष्ट करा. [15]

किंवा

औद्योगिक कलहाची कारणे स्पष्ट करा आणि औद्योगिक कलह दुर करण्यासाठी उपाय सुचवा.

प्रश्न 3) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

- अ) माहिती तंत्रज्ञान उद्योगाचे भवितव्य
ब) भारतातील पर्यावरणविषयक समस्या
क) भारताचे 1991 पासूनचे आयात-निर्यात धोरण
ड) उदारिकरणाचे भारतीय उद्योगावरील परिणाम

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P4878

[Total No. of Pages : 6

[4964]Ext.-603
M.Com. - II (External)
202 - B : OPERATIONS RESEARCH
(Choice Based Credit System)
(2013 Pattern)

Time : 1½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of statistical tables and calculator is allowed.*
- 4) *Symbols have their own meanings.*

Q1) Attempt any two of the following :

- a) Solve the following L.P.P. by graphical method. [7]

$$\text{Maximize (z) = } 6x_1 + 11x_2$$

Subject to

$$2x_1 + x_2 \leq 104$$

$$x_1 + 2x_2 \leq 76$$

$$x_1, x_2 \geq 0$$

- b) Solve the following game using dominance principle. [7]

		I	II	III	IV	V
Players A	I	2	4	3	8	5
	II	5	5	2	6	7
	III	7	6	8	7	6
	IV	3	3	7	4	2

P.T.O.

- c) i) Find initial basic feasible solution of the following transportation problem by North West Corner method. [4]

Destination→ Origin↓	W ₁	W ₂	W ₃	Supply
O ₁	5	6	9	30
O ₂	12	10	11	35
Demand	20	20	20	

- ii) Explain the terms : [3]
- Objective function
 - Slack variable
 - Alternate solution

Q2) Attempt any two of the following :

- a) Show that the following L.P.P. has unbounded solution. [7]

$$\text{Maximize (z)} = x_1 + 2x_2 + 4x_3 + 5x_4$$

Subject to :

$$2x_1 + 7x_2 - 3x_3 + x_4 \geq -14$$

$$3x_1 - 4x_2 + 5x_3 + 2x_4 \leq 3$$

$$x_1 - 5x_2 - 2x_3 + 9x_4 \leq 8$$

$$x_1, x_2, x_3, x_4 \geq 0$$

- b) Obtain an initial basic feasible solution of the following transportation problem by matrix minima method. [7]

Warehouse→ Factory↓	W ₁	W ₂	W ₃	W ₄	Supply
F ₁	<u>6</u>	<u>5</u>	<u>8</u>	<u>5</u>	30
F ₂	<u>5</u>	<u>11</u>	<u>9</u>	<u>7</u>	40
F ₃	<u>8</u>	<u>9</u>	<u>7</u>	<u>13</u>	50
Demand	35	28	32	25	

Also find the corresponding transportation cost.

- c) i) Write the dual of the following L.P.P. [4]

$$\text{Minimize } (z) = 10x_1 + 6x_2 + 2x_3$$

Subject to

$$-x_1 + x_2 + x_3 \geq 1$$

$$3x_1 + x_2 - x_3 \geq 2$$

$$x_1, x_2, x_3 \geq 0$$

- ii) Write the standard form of the following L.P.P. [3]

$$\text{Miximize } (z) = 2x_1 - 4x_2 - x_3$$

Subject to

$$x_1 + 2x_2 - x_3 \leq 5$$

$$2x_1 - x_2 + 2x_3 = 2$$

$$-x_1 + 2x_2 + 3x_3 \geq 1$$

$$x_1, x_2, x_3 \geq 0$$

Q3) Attempt any two of the following :

- a) Solve the following assignment problem for minimization. [7]

	M_1	M_2	M_3	M_4
J_1	12	30	21	15
J_2	18	33	09	31
J_3	44	25	24	21
J_4	23	30	28	14

- b) Listed in the table are the sequence of activities, together with their predecessors, is given as below : [7]

Activity	Description	Predecessor Activity
A	Open work order	-
B	Get material for X	A
C	Get material for Y	A
D	Turn X on lathe	B
E	Turn Y on lathe	B, C
F	Polish Y	E
G	Assemble X & Y	D, F
H	Pack	G

Draw a network diagram of activities for the project.

- c) i) Convert the following L.P.P. into the canonical form [4]

$$\text{Max. } (z) = 3x_1 + 5x_2$$

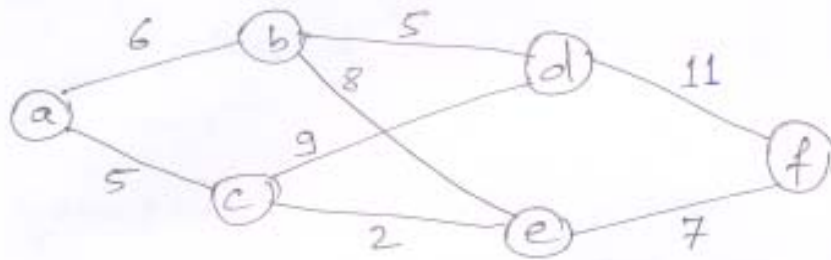
Subject to .

$$2x_1 - 4x_2 = 7$$

$$-x_1 + x_2 \geq 2$$

$$x_1, x_2 \geq 0$$

- ii) Find the minimum cost spanning tree for the following Network V. [3]

Q4) Attempt any two of the following :

- a) Discuss the various steps involved in the application of PERT and CPM. [4]

- b) Find minimax and maximin for the following matrix : [4]

$$\begin{bmatrix} -2 & -1 & 5 \\ 2 & 1 & 3 \\ 4 & 2 & -3 \end{bmatrix}$$

- c) Explain the following terms with reference to transportation problem. [4]

- i) Feasible solution
- ii) Optimal solution
- iii) Dummy source
- iv) Non-degenerated basic feasible solution

Total No. of Questions : 3]

P4878

[4964]Ext.-603

M.Com. (External)

RESEARCH METHODOLOGY FOR BUSINESS

(2013 Pattern) (Section - A)

Time : 1½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Important : Section - A & Section - B should be written in separate answer books.

Q1) What do you mean by 'Research'. Explain the types & features of a Good Research. **[15]**

OR

Define the term 'Research Design'. Explain the classification, need & steps of Research Design. **[15]**

Q2) What is 'Secondary Data'? Explain the features & sources of secondary data. **[15]**

OR

What is 'Research Report'? Explain the types & importance of Research Report. **[15]**

Q3) Write short notes (any two) : **[20]**

- a) Objectives of Research
- b) Types of sampling
- c) Analysis & Interpretation of Data.
- d) Bibliography

Total No. of Questions : 3]

P4878

[4964]Ext.-603

M.Com. (External)

RESEARCH METHODOLOGY FOR BUSINESS

(2013 Pattern) (Section - A)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 1½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) 'संशोधन' या संकल्पनेतून आपणास काय अर्थबोध होतो? चांगल्या संशोधनाचे प्रकार आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. [15]

किंवा

'संशोधन आराखडा' या संकल्पनेची व्याख्या द्या. संशोधन आराखड्याचे वर्गीकरण, गरज व पायऱ्या स्पष्ट करा. [15]

प्रश्न 2) 'द्वितीयक माहिती/तथ्ये' म्हणजे काय? द्वितीयक माहितीची वैशिष्ट्ये आणि स्रोत स्पष्ट करा. [15]

किंवा

'संशोधन अहवाल' म्हणजे काय? संशोधन अहवालाचे प्रकार आणि महत्व स्पष्ट करा. [15]

प्रश्न 3) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणतेही दोन) [20]

- अ) संशोधनाचे उद्देश
ब) नमुना निवडीचे प्रकार
क) माहितीचे विश्लेषण आणि अर्थनिर्वचन
ड) संदर्भ ग्रंथ सूची

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P4879

[Total No. of Pages : 3

[4964]Ext.-604
M.Com. (External) (Semester - III)
ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION
Advanced Auditing
(Credit System) (2013 Pattern) (Paper - V)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define Internal Control. Explain significance and procedures of Internal Control. **[15]**

OR

Explain Preliminary steps that an Auditor will go through before starting Audit of Limited Company.

Q2) What is Audit Programme? Explain the Importance and Role of Audit Programme. **[15]**

OR

What is Corporate Governance? As an Auditor how would you verify Compliance of Corporate Governance?

Q3) Write short notes (any four) : **[20]**

- a) Role of Auditing and Assurance Standard Board in India
- b) Computer Information System (CIS)
- c) Audit of Limited Company
- d) Vouching
- e) Audit of Divisible Profit
- f) Overview of Standards on Auditing

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P4879

[4964]Ext.-604

M.Com. - II (External) (Semester - IV)

ADVANCED ACCOUNTING & TAXATION

Recent Advances in Accounting, Taxation & Auditing

(2013 Pattern) (Credit System) (Group - A)

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is meant by Corporate Governance? Do you think that Indian Corporate Governance is equitable? What steps do you suggest for revising standard of Corporate Governance. **[14]**

OR

What is meant by carbon credit & trading of carbon credit? Explain the taxation & accounting aspect of carbon credit.

Q2) What is Extensible Business Reporting Language (XBRL). State its component & benefits. **[14]**

OR

What is Strategic Management Accounting? State its advantages & disadvantages.

Q3) a) State difference between traditional accounting & Lean Accounting. **[7]**
b) Explain taxation aspect of KPO & BPO. **[7]**

OR

a) Explain recent trends in disclosure of accounting policies.
b) Explain areas in which different accounting policies are encountered.

Q4) Write short notes (any two) :

[8]

- a) Accounting for NGO
- b) Government system of Accounting
- c) Forensic accounting
- d) Creative accounting

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P4880

[Total No. of Pages : 4

[4964]Ext.-605

M.Com. Part - II (External)

203 - A : ADVANCED COST ACCOUNTING & COST SYSTEM

Cost Audit

(2013 Pattern)

Time : 1½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) Attempt all questions.*
- 2) Q. 1 and Q. 2 carries 15 marks each and Q. 3 carries 20 marks.*

Q1) Describe the provisions of The Companies Act, 2013 regarding.

- a) Appointment of Cost Auditor
- b) Qualifications of Cost Auditor
- c) Rights of Cost Auditor

OR

Explain the socio-economic benefits of Cost Audit.

Q2) What do you mean by the term 'Cost Audit Programme'? Explain important points to be included in Cost Audit Programme.

OR

H Ltd. has furnished you the following information from the financial books for the year ended 30th June, 2014 :

P.T.O.

Financial Profit & Loss Account

For the year ended 30th June, 2014

Particulars	Amount (Rs.)	Particulars	Amount (Rs.)
To Purchases	1,26,050	By Sales (25000 units at Rs. 15)	3,75,000
Direct wages	52,500	Rent Received	1,300
Factory Overheads	60,650	Profit on sale of investment	11,700
Office & Administrative overheads	26,700	Closing Stock	20,400
Depreciation	5,500		
Selling Expenses	35,500		
Net Profit	1,01,500		
Total	4,08,400	Total	4,08,400

The cost sheet shows the costing profit of Rs. 98,850 and closing stock of Rs. 21,400. The factory overheads are absorbed at 100% of direct wages and Office and Administrative overheads are charged at Re. 1 per unit. Selling expenses are charged at 10% of Gross of sales. Depreciation in cost account absorbed was Rs. 4,000.

Your are required to prepare :

- a) A statement showing profit as per cost account for the year ended 30th June, 2014.
- b) Statement showing the reconciliation of profit disclosed in cost accounts with the profit shown in the financial accounts.

Q3) Write short notes (any two) :

- a) Cost Audit vis-a-vis Financial Audit
- b) Cost Records
- c) Efficiency Audit
- d) Systems Audit

Total No. of Questions : 3]

P4880

[4964]Ext.-605

M.Com. Part - II (External)

203 - B : ADVANCED COST ACCOUNTING & COST SYSTEM

Recent Advances in Cost Auditing and Cost System (Paper - VII)

(2013 Pattern)

Time : 1½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain in brief, the nature, objectives and scope of CAS 01 to 05. **[15]**

OR

What is ERP? Explain the benefits of ERP.

Q2) What is meant by productivity Audit? State the important elements of Productivity Audit. **[15]**

OR

What is Six Sigma? Explain the scope, importance of Six Sigma.

Q3) Answer in brief (Any Two) : **[20]**

- a) Write a detail note on CAS - 18.
- b) Explain the most common Areas of Excise Audit.
- c) What are the main features of ERP?
- d) Write a note on "Institute of Internal Auditors Mandatory Guidance Standards". (Journal August - 2015)

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P4881

[Total No. of Pages : 4

[4964]Ext.-606

M.Com. (Part - II) (Semester - III)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Entrepreneurial Behaviour (Special Paper - V)

(2013 Pattern) (Group C) (External)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) State and explain entrepreneurship training components. **[14]**

OR

What are the skills required for effective entrepreneurship development? **[14]**

Q2) Explain the term 'post training support'. Highlight its need. **[14]**

OR

What is the scope for entrepreneurship in the Service Sector? **[14]**

Q3) State and explain the entrepreneurship problems. **[14]**

OR

What is the need and importance of trainer-motivator? **[14]**

Q4) Write short notes: (Any Two) **[8]**

- a) Assessing potential entrepreneurship
- b) Importance of business opportunity guidance.
- c) Market survey tools.
- d) Features of entrepreneurship.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P4881

[4964]Ext.-606

M.Com. (Part - II) (Semester - III)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Entrepreneurial Behaviour (Special Paper - V)

(2013 Pattern) (Group C) (External)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
प्रश्न 1)	उद्योजकता प्रशिक्षणाचे घटक सांगून स्पष्ट करा.	[14]
	किंवा	
	प्रभावी उद्योजकता विकासासाठी आवश्यक कौशल्ये कोणती ते सांगा.	[14]
प्रश्न 2)	‘प्रशिक्षणोत्तर सहाय्य’ संकल्पना स्पष्ट करा. त्याची गरज स्पष्ट करा.	[14]
	किंवा	
	सेवा क्षेत्रात उद्योजकतेला काय नाव आहे ते सांगा.	[14]
प्रश्न 3)	उद्योजकता समस्या सांगून स्पष्ट करा.	[14]
	किंवा	
	प्रेरक प्रशिक्षकाची गरज आणि महत्व काय ते सांगा.	[14]
प्रश्न 4)	थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)	[8]
	अ) संभाव्य उद्योजकतेचे मूल्यमापन	
	ब) व्यवसाय संधी मार्गदर्शनाचे महत्व	
	क) बाजारपेठ पाहणी तंत्रे	
	ड) उद्योजकतेची वैशिष्ट्ये	

Total No. of Questions : 4]

P4881

[4964]Ext.-606
M.Com. (Part - II)
BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT
Recent Advances in Business Practices & Environment
(Section - II) (Special Paper - VII) (External)

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain features, objectives , thrust areas of Infrastructure Development Policy of Govt of Maharashtra. **[14]**

OR

- a) Write detail note on Retail Policy. **[7]**
- b) Write detail note on Agro processing Policy. **[7]**

Q2) State objectives, background and eligibility criteria under Rajeev Gandhi Udyami Mitra Scheme. **[14]**

OR

- a) Write detail note on working of Gram Udyog Vasahat. **[7]**
- b) State working of Labour Market-Information cell as means of HR Initiatives. **[7]**

Q3) What is Environmental Audit? Explain the types of Environmental Audits and their limitations. **[14]**

OR

- a) State the Importance of Corporate Governance. **[7]**
- b) Write detail note on Corporate Discloser. **[7]**

Q4) Write short notes: (Any Two) **[8]**

- a) Urban Heat.
- b) Service Training Institute.
- c) Textile Policy.
- d) Importance of Transparency.

Total No. of Questions : 4]

P4881

[4964]Ext.-606

M.Com. (Part - II)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Recent Advances in Business Practices & Environment

(Section - II) (Special Paper - VII) (External)

(मराठी रूपांतर)

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) महाराष्ट्र सरकारच्या पायाभूत सुविधा (Infrastructure Development) धोरणाची वैशिष्ट्ये, उद्दीष्टे आणि महत्वाची क्षेत्रे (Thrust Areas) स्पष्ट करा. [14]
किंवा
अ) कोरकोळ व्यापार धोरणावर सविस्तर माहिती लिहा. [7]
ब) कृषी उत्पादन प्रक्रिया धोरणाची माहिती लिहा. [7]
- प्रश्न 2) राजीव गांधी उद्यमी मित्र योजनेची पार्श्वभूमि, उद्दीष्टे आणि पात्रतेचे निकष विशद करा. [14]
किंवा
अ) ग्राम उद्योग वसाहतीच्या कार्याची सविस्तर माहिती द्या. [7]
ब) 'कामगार विपणन माहिती केक्षाच्या' मानवी संसाधन विकसन दृष्टीने कार्याची माहिती लिहा. [7]
- प्रश्न 3) पर्यावरणीय अंकेक्षण म्हणजे काय? पर्यावरणीय अंकेक्षणाचे प्रकार आणि त्यांच्या मर्यादा स्पष्ट करा. [14]
किंवा
अ) प्रमंडळीय नियंत्रणाचे महत्व विशद करा. [7]
ब) प्रमंडळीय प्रगटीकरण यावर सविस्तर माहिती द्या. [7]
- प्रश्न 4) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [8]
अ) नागरी बाजार
ब) सेवा प्रशिक्षण संस्था
क) वस्त्रोद्योग धोरण
ड) पारदर्शीपणाचे महत्व

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P4882

[Total No. of Pages : 4

[4964]Ext.-607
M.Com. (Semester - III)
BUSINESS ADMINISTRATION
Human Resource Management (Special Paper - V)
(2013 Pattern) (Credit System) (External)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the concept of 'Human Resource Management' (HRM). Discuss the objectives of HRM. **[14]**

OR

Define the term 'Human Resource Management' (HRM). Discuss challenges of HRM in Indian context. **[14]**

Q2) What is 'Estimating Manpower Requirement'? Explain various sources of Recruitment. **[14]**

OR

Define the term 'Training'. Explain various methods of Training. **[14]**

Q3) What is 'Performance Appraisal'? Explain 'Result Based Performance Appraisal'. State the common Errors taking place in performance Appraisal. **[14]**

OR

Explain in detail meaning features and importance of 'Job Description' and 'Job Evaluation'. **[14]**

Q4) Write short notes on: (any two) **[8]**

- a) 360° Feedback.
- b) Transfers.
- c) Customer service level and agreement.
- d) H.R. Outsourcing.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P4882

[4964]Ext.-607

M.Com. (Semester - III)

व्यवसाय प्रशासन

मानवी संसाधन व्यवस्थापन (Special Paper - V)

(2013 Pattern) (Credit System) (External)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) 'मानवी संसाधन व्यवस्थापन' ही संकल्पना स्पष्ट करा. मानवी संसाधन व्यवस्थापनाची उद्दिष्टे यावर चर्चा करा. [14]

किंवा

'मानवी संसाधन व्यवस्थापन' या संज्ञेची व्याख्या करा. भारताच्या संदर्भात मानवी संसाधन व्यवस्थापनासमोरील आव्हाने यावर चर्चा करा. [14]

प्रश्न 2) 'मनुष्यबळ गरजांचा अंदाज' म्हणजे काय? भरतीचे विविध मार्ग/स्रोत स्पष्ट करा. [14]

किंवा

'प्रशिक्षण' या संज्ञेची व्याख्या द्या. प्रशिक्षणाच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा. [14]

प्रश्न 3) 'कार्यक्षमता मूल्यांकन' म्हणजे काय? 'परिणामावर आधारित कार्यक्षमता मूल्यांकन' स्पष्ट करा. कार्यक्षमता मूल्यांकन करताना कोणत्या सर्वसाधारण चुका होतात, ते सांगा. [14]

किंवा

'कार्यवर्णन' आणि 'कार्यमूल्यमापन' यांचा अर्थ, वैशिष्ट्ये आणि महत्त्व सविस्तर स्पष्ट करा. [14]

प्रश्न 4) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [8]

अ) 360° प्रतिपोषण

ब) बदली

क) ग्राहकसेवा पातळी करार

ड) मानवी संसाधन बाह्यस्रोतीकरण

Total No. of Questions : 3]

P4882

[4964]Ext.-607

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

BUSINESS ADMINISTRATION

Recent Advances in Business Administration

(2013 Pattern) (External) (Special Paper - VII) (Group - F)

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the approaches towards Managing Change. **[15]**

OR

Explain the Five's of Quality Management. **[15]**

Q2) Explain the issues in Cross-Cultural Management. **[15]**

OR

What is Innovation? Explain the advantages of innovation. **[15]**

Q3) Write short notes on: (Any two) **[20]**

- a) Turnaround Management.
- b) Enterprise Resource Planning (ERP).
- c) Role of Merger in business.
- d) Change Management.

Total No. of Questions : 3]

P4882

[4964]Ext.-607

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

BUSINESS ADMINISTRATION

Recent Advances in Business Administration

(2013 Pattern) (External) (Special Paper - VII) (Group - F)

(मराठी रूपांतर)

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहा.

-
प्रश्न 1)	बदलाच्या व्यवस्थापनाकडे पहाण्याचे दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
किंवा
गुणवत्ता व्यवस्थापनाची पाच एस (5 S) पद्धत स्पष्ट करा.	[15]
[15]
प्रश्न 2)	आंतर सांस्कृतिक व्यवस्थानातील समस्या स्पष्ट करा.
किंवा
नाविन्यपूर्ण कल्पना म्हणजे काय? नाविन्यपूर्ण कल्पनेचे फायदे स्पष्ट करा.	[15]
[15]
प्रश्न 3)	टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)
अ) पुनरुज्जीवन व्यवस्थापन
ब) ऍटरप्राईझ रिसोर्स प्लॅनिंग (ERP)
क) विलिनिकरणाची व्यवसायमधील भूमिका
ड) बदलाचे व्यवस्थापन	[20]

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P4883

[Total No. of Pages : 3

[4964]Ext.-608

M.Com. (Part - II) (Semester - III)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

Laws Relating to International Business (Special Paper - V)

(2013 Pattern) (Group - B) (External)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Explain the nature and objectives of International law. [15]

OR

Explain the advantages and disadvantages of International trade. [15]

Q2) Explain Environment Impact Assessment under Indian Environment Protection Act. [15]

OR

Write a note on International Commercial Arbitration and Conciliation under United Nations Commission for International Trade law (UNCITRACL). [15]

Q3) Write short notes on: (Any two) [20]

- a) Responsibilities of trans-national corporations under International law.
- b) United Nations Conference - Stockholm
- c) International sale of goods and related transactions
- d) Enforcement of foreign awards in India

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P4883

[4964]Ext.-608

M.Com. (Part - II) (Semester - III)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

Laws Relating to International Business (Special Paper - V)

(2013 Pattern) (Group - B) (External)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) आंतरराष्ट्रीय कायद्याचे स्वरूप आणि उद्दिष्टे स्पष्ट करा. [15]
किंवा
आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचे फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा. [15]
- प्रश्न 2) भारतीय पर्यावरण संरक्षण कायद्यांतर्गत इनव्हायरनमेंट इम्पॅक्ट असेसमेंट (Environment Impact Assessment) स्पष्ट करा. [15]
किंवा
आंतरराष्ट्रीय व्यावसायिक लवाद आणि युनायटेड नेशनस् कमिशन फॉर इंटरनॅशनल ट्रेड लॉ (UNCITRACL) अंतर्गत सलोखा (Conciliation) यावर टीप लिहा. [15]
- प्रश्न 3) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]
अ) आंतरराष्ट्रीय कायद्यांतर्गत ट्रान्स नॅशनल कॉर्पोरेशनची जबाबदारी.
ब) युनायटेड नेशन्स कॉन्फ्रन्स - स्टॉकहोम.
क) आंतरराष्ट्रीय मालाची विक्री आणि त्याच्याशी संबंधित व्यवहार.
ड) परदेशी निर्णयाची भारतामध्ये अंमलबजावणी (Enforcement of foreign awards in India).

Total No. of Questions : 3]

P4883

[4964]Ext.-608
M.Com. (Semester - IV)
COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES
Recent Advances in Commercial Laws and Practices
(2013 Pattern) (External) (Special Paper - VII) (Group - E)

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) State the composition of Competition Commission of India. Explain the duties of commission prescribed under Competition Act. **[15]**

OR

Explain the provisions related Contributions and Financial Disclosure under Limited Liability Partnership Act. **[15]**

Q2) State the provisions of enforcement of security interest under securitization and Reconstruction of Financial Assets and Enforcement of Security Interest Act. **[15]**

OR

State the powers of an appellate tribunal prescribed under the Recovery of Debts Due to Banks and Financial Institutions Act. **[15]**

Q3) Write short notes on: (Any Four) **[20]**

- a) Acts taking place out of India under Competition Act.
- b) Limited Liability Partnership.
- c) Central Registry.
- d) Establishment of tribunal under the Recovery of Debts Due to Banks and Financial Institutions Act.
- e) Need and object of the Recovery of Debts Due to Banks and Financial Institutions Act.
- f) Demand Notice.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P4884

[Total No. of Pages : 4

[4964]Ext.-609

M.Com. (Semester - III)

F - 203 : CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

(Co-operative Credit System) (Special Paper - V)

(2013 Pattern) (External) (Section - A)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Describe the need of Institutional Credit for Agriculture. **[14]**

OR

Explain the limitations of Credit System.

Q2) What do you mean by Integration of Short, Medium and Long Term Credit? **[14]**

OR

Discuss the role of District Central Cooperative Banks in Rural Development.

Q3) Describe different types of Non-Agricultural Cooperative Credit Societies. **[14]**

OR

Discuss the problems and prospectus of Regional Rural banks in India.

Q4) Write short notes: (Any Two) **[8]**

- a) Primary Agricultural Cooperatives.
- b) Urban Cooperative Banks.
- c) Formation process of Regional Rural Banks.
- d) Features of Agricultural Credit.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P4884

[4964]Ext.-609

M.Com. (Semester - III)

F - 203 : CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

(Co-operative Credit System) (Special Paper - V)

(2013 Pattern) (External) (Section - A)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) शेतीकरिता संस्थात्मक कर्जाची आवश्यकता विशद करा. [14]
किंवा
पत पद्धतीच्या मर्यादा स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) अल्प, मध्यम आणि दीर्घ मुदतीच्या कर्ज समन्वया संबंधी आपणास काय अर्थबोध होतो? [14]
किंवा
ग्रामीण विकासाचे संदर्भात जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकांच्या भूमिकेसंबंधी चर्चा करा.
- प्रश्न 3) बिगर-शेती पत पुरवठा करणाऱ्या संस्थांचे विविध प्रकार स्पष्ट करा. [14]
किंवा
भारतातील प्रादेशिक बँकांच्या समस्या आणि प्रगती याविषयी चर्चा करा.
- प्रश्न 4) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [8]
अ) प्राथमिक कृषी सहकारी संस्था.
ब) नागरी सहकारी बँका.
क) प्रादेशिक ग्रामीण बँकांची स्थापना पद्धती.
ड) कृषी कर्जाची वैशिष्ट्ये.

Total No. of Questions : 5]

P4884

[4964]Ext.-609
M.Com. (Semester - IV)
CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT
Recent Trends In Co-operation and Rural Development
(2013 Pattern) (External) (Special Paper - VII)

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) State and explain the principles of co-operation stated by the International co-operative Alliance.

OR

Explain the role of co-operative leadership in global era.

Q2) Explain the role of self-help groups in the development of rural area.

OR

State the advantages and disadvantages of micro finance organisations.

Q3) Briefly review the report of any one of the committees regarding farmer's suicides.

OR

What strategy should co-operatives adopt to meet the challenges posed by globalisation?

Q4) Discuss formation and organisation of self-help groups.

OR

What according to you are the reasons for farmers' suicides in India?

Q5) Write short notes: (Any Two)

- a) Co-operative Social responsibility.
- b) Sickness of co-operative institutions.
- c) Six sigma Technique.
- d) Women empowerment through SHGs.

Total No. of Questions : 5]

P4884

[4964]Ext.-609
M.Com. (Semester - IV)
CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT
Recent Trends In Co-operation and Rural Development
(2013 Pattern) (External) (Special Paper - VII)
(मराठी रूपांतर)

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

-
- प्रश्न 1) आंतरराष्ट्रीय सहाकारी संस्था महासंघाने मांडलेली सहकाराची तत्वे सांगून स्पष्ट करा.
किंवा
जागतिकीकरणाच्या युगातील सहकारी नेतृत्वाची भूमिका स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) ग्रामीण विकासामधील स्वयं सहाय्यता गटांची भूमिका स्पष्ट करा.
किंवा
सूक्ष्म वित्त संस्थांचे फायदे-तोटे सांगा.
- प्रश्न 3) शेतकऱ्यांच्या आत्महत्त्येबाबत अभ्यास करणाऱ्या कोणत्याही एका कमिटीच्या अहवालाबाबत थोडक्यात आढावा द्या.
किंवा
जागतिकीकरणाच्या आव्हानांना तोंड देण्यासाठी सहकारी संस्थांनी कोणती व्यूह रचना स्वीकारावी?
- प्रश्न 4) स्वयं सहाय्यता गटांची स्थापना आणि व्यवस्थापनाबाबत चर्चा करा.
किंवा
तुमच्या मतानुसार भारतीय शेतकऱ्यांच्या आत्महत्त्येमागील कारणे कोणती आहेत?
- प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)
अ) सहकाराचे सामाजिक दायित्व
ब) सहकारी संस्थांचे बाजारपण
क) सिक्स सिग्मा तंत्र
ड) स्वयं सहाय्यता गटांमार्फत महिलांचे सबलीकरण.

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P4885

[Total No. of Pages : 4

[4964]Ext.-610
M.Com. (External)
ADVANCED BANKING AND FINANCE
Foreign Exchange (Special Paper - III)
(2013 Pattern) (Section - A)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks for the questions.*
- 3) Section A & Section B should be written in separate answer books.*

Q1) What is post shipment finance? Elaborate on its purpose? **[15]**

OR

What is the meaning of a Non Resident? What are the features of a NRE and NRO account?

Q2) What is the meaning of Currency Futures and Options? Explain the working of the futures and options market. **[15]**

OR

What is the role of RBI in the foreign exchange market? Explain the working of managed flexibility.

Q3) Write short notes on any two: **[20]**

- a) Purpose of Pre shipment Credit.
- b) What is an NRNR account.
- c) Swap Rate.
- d) Hedging in foreign exchange market.

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P4885

[4964]Ext.-610

M.Com. (External)

प्रगत बँक व्यवसाय आणि वित्तपुरवठा
विदेश विनिमय (Speical Paper - III)

(2013 Pattern) (Section - A)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) सेक्शन A आणि सेक्शन B साठी स्वतंत्र उत्तर पत्रिकांचा वापर करावा.

-
- प्रश्न 1) नौभरणोत्तर पतपुरवठा म्हणजे काय? त्याची गरज स्पष्ट करा. [15]
किंवा
अनिवासीचा अर्थ काय? एन आर ई आणि एन आर ओ खात्यांची वैशिष्ट्ये कोणती?
- प्रश्न 2) परकिय चलन फ्युचर्स आणि परकिय चलन विकल्प म्हणजे काय? परकिय चलन फ्युचर्स आणि परकिय चलन विकल्प बाजारांची कार्यपद्धती स्पष्ट करा. [15]
किंवा
विदेशी विनिमय बाजारातील भारतीय रिझर्व बँकेची भूमिका कोणती? नियंत्रित लवचिकतेची कार्य पद्धती स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]
अ) नौभरणपूर्ण पतपुरवठ्याची गरज.
ब) एन आर एन आर खाते काय आहे?
क) आदला बदल दर.
ड) विदेशी विनिमय बाजारातील हेजींग.

Total No. of Questions : 3]

P4885

[4964]Ext.-610

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Recent Advances in Banking and Finance (Special Paper - VII)

(2013 Pattern) (External) (Group - G)

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain in detail the Banking Ombudsman Scheme, 2006. **[15]**

OR

Explain each concept in 'CAMELS' in detail.

Q2) Explain in detail the recent developments in the Indian money market with reference to : **[15]**

- a) Commercial Paper.
- b) Certificate of Deposits.

OR

Explain the working of the BSE and NSE. Do any differences in the working of the two exist?

Q3) Write notes on (Any Two): **[20]**

- a) Core banking.
- b) Treasury bills.
- c) Compare and contrast depository and custodian services.
- d) Changing trends in foreign institutional investments in India.

Total No. of Questions : 3]

P4885

[4964]Ext.-610

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Recent Advances in Banking and Finance (Special Paper - VII)

(2013 Pattern) (External) (Group - G)

(मराठी रूपांतर)

[एकूण गुण : 50]

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) बँकिंग लोकपाल योजना, 2006 सविस्तर स्पष्ट करा. [15]
किंवा
'CAMELS' मधील प्रत्येक संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) भारतीय नाणेबाजारातील अलिकडच्या काळातील विकास खालील उत्पादांना अनुसरून स्पष्ट करा. [15]
अ) वाणिज्यपत्र
ब) ठेव प्रमाणपत्र
किंवा
मुंबई आणि राष्ट्रीय रोखेबाजार यांची कार्यपद्धती स्पष्ट करा. या दोहोंच्या कार्यपद्धतीमध्ये काही फरक आहे काय?
- प्रश्न 3) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन): [20]
अ) कोअर बँकिंग
ब) राजकोषीय पत्र
क) निक्षेपस्थान आणि अभिरक्षक सेवा यांमध्ये तुलना व फरक करा
ड) भारतातील विदेशी संस्थात्मक गुंतवणुक यांमधील बदलते प्रवाह

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P4886

[Total No. of Pages : 4

[4964]Ext.-611

M.Com. (Part - II) (Semester - III)

ADVANCED MARKETING

International Marketing (Paper - V)

(2013 Pattern) (External) (Section - A)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Sec - A and Sec - B should be written in separate answer books.*

Q1) What do you mean by 'International Marketing'? Describe the challenges and opportunities in International Marketing. **[15]**

OR

What are the financial and fiscal incentives provided by Govt. to Indian exporters? Explain. **[15]**

Q2) Explain in detail the reasons for entry in International Marketing. **[15]**

OR

Describe the various macro factors affecting International Market. **[15]**

Q3) Write short notes. (Any Two) **[20]**

- a) Foreign exchange facilities by the RBI.
- b) Marine Insurance.
- c) GATT.
- d) International Distribution System.

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P4886

[4964]Ext.-611

M.Com. (Part - II) (Semester - III)

ADVANCED MARKETING

International Marketing (Paper - V)

(2013 Pattern) (External) (Section - A)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 1½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवित आहेत.
3) सेक्शन A आणि सेक्शन B साठी स्वतंत्र उत्तर पत्रिकांचा वापर करावा.

-
- प्रश्न 1) 'आंतरराष्ट्रीय विपणन' म्हणजे काय? आंतरराष्ट्रीय विपणनातील आव्हाने आणि संधी यांचे वर्णन करा. [15]
किंवा
भारतीय निर्यात दारांना शासनाकडून कोणकोणती आर्थिक व राजकोषीय प्रलोभने पुरविली जातात? ते स्पष्ट करा. [15]
- प्रश्न 2) आंतरराष्ट्रीय विपणनातील प्रवेशाची कारणे सविस्तर स्पष्ट करा. [15]
किंवा
आंतरराष्ट्रीय बाजारपेठेवर परिणाम करणारे विविध समग्रलक्षी घटक स्पष्ट करा. [15]
- प्रश्न 3) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]
अ) भारतीय रिझर्व बँकेकडून पूर्वल्ल्या जाणाऱ्या परकीय चलनाच्या सुविधा.
ब) सागरी विमा.
क) गॅट.
ड) आंतरराष्ट्रीय वितरण प्रणाली.

Total No. of Questions : 3]

P4886

[4964]Ext.-611

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

ADVANCED MARKETING

Recent Advances in Marketing (Special Paper - VII)

(2013 Pattern) (External) (Group - H)

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the process of executing a Marketing Strategy. [15]

OR

What is sustainable Marketing? Explain the importance of sustainable Marketing. [15]

Q2) Explain the types of Social Media. [15]

OR

Explain the pros and cons of allowing Foreign Direct Investment (FDI) in Multi-Brand retail in India. [15]

Q3) Write short notes on: (Any Two): [20]

- a) Types of Marketing Strategy.
- b) Cyber Cash and Smart Cards.
- c) Sustainable Development.
- d) Government of India policies on FDI in single Brand.

Total No. of Questions : 3]

P4886

[4964]Ext.-611

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

ADVANCED MARKETING

Recent Advances in Marketing (Special Paper - VII)

(2013 Pattern) (External) (Group - H)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 1½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) विपणन व्युत्तरचना राबविण्याची कार्यपद्धती स्पष्ट करा. [15]
किंवा
शाश्वत विपणन म्हणजे काय? शाश्वत विपणनाचे महत्व स्पष्ट करा. [15]
- प्रश्न 2) सामाजिक माध्यमांचे प्रकार स्पष्ट करा. [15]
किंवा
भारतामध्ये मल्टी ब्रँड रिटेल क्षेत्रात परकीय थेट गुंतवणूकीला मान्यता देण्याचे फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा. [15]
- प्रश्न 3) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]
अ) विपणन व्युत्तरचनेचे प्रकार.
ब) सायबर कॅश अँड स्मार्ट कार्ड्स.
क) शाश्वत विकास .
ड) सिंगल ब्रँडमध्ये एफ्डीआय (FDI) बाबत भारत सरकारचे धोरण.

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P4887

[Total No. of Pages : 3

[4964]Ext.-612

M.Com. (Semester - III)

ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION

Specialised Auditing (Special Paper)

(2013 Pattern) (External) (Group - A)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is tax Audit? Explain legal Provision under section 44 AB of Income Tax Act, 1961 relating to Tax Audit. **[15]**

OR

Distinguish between Internal Audit and Internal Control.

Q2) Explain the salient features of Audit of co-operative Housing Society. **[15]**

OR

What are the statutory provision for the Audit of registered co-operative society.

Q3) Write short notes. (Any Four) **[20]**

- a) Steps in Bank Audit.
- b) Role of Comptroller and Auditor General.
- c) Contents of Form 3 CA.
- d) Public Account Committee.
- e) Audit of Charitable trust.
- f) Audit under VAT Law.

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P4887

[4964]Ext.-612
M.Com. (External)
ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION (Optional)
Case Studies in Accounting (Special Paper)
(2013 Pattern)

Instructions to the candidates :

- 1) *Attempt any TWO questions.*
- 2) *All questions carry equal marks.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*
- 4) *Use of non-programmable calculator is allowed.*

Q1) State with reasons, whether the following expenses are admissible as a deduction while computing income from business or profession. **[25]**

- a) Payment of ₹ 80,000 made for acquisition of Goodwill.
- b) Expenditure of ₹ 60,000 incurred by on assessee on plantations in factory premises and residential quarters of company, with a view to making atmosphere pollution free.
- c) Legal expenses of ₹ 58000 incurred in altering the Articals of Association, so as to bring it in confirmity with the changes brought about in the Companies Act.
- d) Fee ₹ 35000 paid for increase of Authorised capital of 'Praj Industries Ltd, Pune.
- e) Loss of R. 15 lacs incurred by Sugar manufacturing company by foregoing advance made to sugarcane growters who used to sell cane crop exclusively to the company.

Q2) Discuss the following cases.

- a) Cipla Co. Ltd purchased a machine costing ₹ 5 lakhs for its manufacturing operations and paid transportantion cost of ₹ 80,000. Cipla Co Ltd. spent an additional amount of ₹ 50,000 for testing and preparing the machine for use. What amount should Cipla Co Ltd. record as the cost of the machine? **[8]**

- b) M/s. Mumbai Stationers purchase 1000 pcs of cover file @ ₹. 275 per 100. The wholesaler offered 5% trade discount and charged 5% sales tax on net price. Transport charges were ₹ 50. Find out the purchase price per piece of cover file. [9]
- c) There is a income tax demand of ₹ 2.5 lakhs against the company relating to prior years against which the company has gone on appeal to the appellate authority in the department. The ground of appeal deals the points covering ₹ 1.80 lakhs of the demand. As an Auditor, how the matter will have to be dealt with in the financial account for the year. [8]

Q3) The following is the Balance Sheet of a company as on 31st March 2014.[25]

Liabilities	₹	Assets	₹
Share capital	2,00,000	Land & Building	1,40,000
Profit & Loss A/c	30,000	Plant & machinery	3,50,000
General Reserves	40,000	Stock	2,00,000
12% Debentures	4,20,000	S. Debtors	1,00,000
S. Creditors	1,00,000	Bills Receivable	10,000
Bills payable	50,000	Cash at Bank	40,000
	8,40,000		8,40,000

Evaluate the performance of the co. by using the following ratios.

- Current Ratio
- Quick Ratio
- Debt Equity Ratio
- Capital Gearing Ratio
- Proprietary Ratio

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P4888

[Total No. of Pages : 3

[4964]Ext.-613

M.Com. (Part - II) (Semester - III)

ADVANCED COST ACCOUNTING AND COST SYSTEM

Management Audit (Paper - VI)

(2013 Pattern) (External)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define 'Management Audit'. State and explain its nature, scope and objectives. **[15]**

OR

Explain the relationship of Management Audit with different audits.

Q2) Explain the meaning, objectives and approaches of operational Audit. **[15]**

OR

"Program Evaluation and Review Technique (PERT) and Critical Path Method (CPM) are essential for cost control?. Discuss in detail.

Q3) Write short notes. (Any Four) **[20]**

- a) Meaning and concept of Operational Audit.
- b) Program for Operational Audit.
- c) Evaluation of Corporate Image.
- d) Corporate Service Audit.
- e) Evaluation of Corporate Culture.
- f) Social cost-benefit analysis.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P4888

[4964]Ext.-613

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

ADVANCED COST AND WORKS ACCOUNTING

Case Studies in Advanced Cost Accounting (Paper - VIII)

Case Studies

(2013 Pattern) (External) (CBCS)

Instructions to the candidates :

- 1) *Attempt any two cases from the following.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of calculator is allowed.*

Q1) Case No. 1.

- a) Vardhan Transport company, Pune runs four buses between two towns which are 50 kms. apart. The seating capacity of each bus is 50 passengers and actual passengers carried are 80% of the seating capacity. All the 4 buses run on 25 days in a month and each bus makes one round trip per day.

As an expert in cost Accounting your management has asked you to compute passenger kilometers per month. **[10]**

- b) Data of Sujata Travels are as follows: **[15]**

No of buses	5
Trips made by each bus	4
Days worked in the month	25
Distance covered	40 kms.
Capacity of Bus	50 passengers
normal passengers travelling	90% capacity.

As you are working Sujata Travels as a cost assistant, they ask you to compute:

- i) Total km.
- ii) Total passengers km.

[4964]Ext.-613

Q2) Case No. 2.

- a) You are working in costing Deptt and your area of work is limited to variable costing. Your company provides you following data and ask to give your report on: **[10]**
- i) Break even Sales
 - ii) Amount of profit on sales of Rs. 9,00,000
- Margin of safety is Rs. 2,40,000 (40% of sales) and p/v ratio is 30%.
- b) Profit/volume Ratio of a company is 50%, While its margin of safety is 40% if sales volume of the company is Rs. 50 lakhs. Find out its Break-even point and net profit. **[15]**

Q3) Case No. 3.

- a) In a meeting of the department heads of a company, the purchase procedure and material accounting were strongly criticised and blamed for high cost of materials. The Managing director of the company authorises you to investigate and suggest improvements. Give your suggestions indicating the assumptions on which they are based. **[10]**
- b) The perpetual Inventory system is an integral part of material control. Discuss the statement by bringing out briefly the features and benefits of the system. **[15]**

Q4) Case No. 4.

For the coming year, a manufacturing company has budgeted as under: **[25]**

Contribution / Sales Ratio = 45%

Margin of Safety Ratio = $33\frac{1}{3}\%$

Fixed Cost = Rs. 5, 8 5, 000

As a costing Expert, A B Ltd has asked you to determine total sales volume for the coming year and profit thereon.

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P4889

[Total No. of Pages : 6

[4964]Ext.-614

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Extrepreneurship Development Pattern (Special Paper - VI)

(2013 Pattern) (External)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the problems of entrepreneurship development in India. **[15]**

OR

State the role of specialised institutions in entrepreneurship development in India.

Q2) What is 'PERT.'? State the importance of project Evaluation review Technique in developing new business. **[15]**

OR

State the importance of 'critical path method' in developing new business.

Q3) Write short notes. (Any Two) **[20]**

- a) Venture capital.
- b) Extrepreneurship within organisation.
- c) Preparation of business plan.
- d) Project direction.

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P4889

[4964]Ext.-614

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Entrepreneurship Development Pattern (Special Paper - VI)

(2013 Pattern) (External)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) भारतातील उद्योजकता विकासातील समस्या स्पष्ट करा. [15]
किंवा
भारतातील विशेष संस्थांची उद्योजकता विकासामधील भूमिका सांगा.
- प्रश्न 2) 'पर्ट' म्हणजे काय? नवीन व्यवसाय विकासातील प्रकल्प मूल्यमापन आढावा तंत्राचे महत्व सांगा. [15]
किंवा
नवीन व्यवसाय विकासातील टिकात्मक मार्ग पद्धतीचे महत्व सांगा.
- प्रश्न 3) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]
अ) साहस भांडवल.
ब) संघटनार्तगत उद्योजकता.
क) व्यवसाय नियोजनाची तयारी.
ड) प्रकल्प दिग्दर्शन.

Total No. of Questions : 3]

P4889

[4964]Ext.-614

M.Com. (Part - II)

CASE STUDIES IN BUSINESS PRACTICES

(2013 Pattern) (External) (Section - B)

Instructions to the candidates :

- 1) *Attempt any two cases from the following.*
- 2) *All questions carry equal marks.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Godha Engineering Works specialises in the installation of heating and air conditioning equipment in a metropolitan area of about one million people. Although the company usually installs nationally known equipment, it engages in limited manufacturing of certain components needed for commercial installations. Since it was established some forty years ago, the company has earned a reputation for quality work. Prabhu Lal has been with the company as sales representative for two years. During this period he believes that the company has missed a number of opportunities to obtain lucrative contracts because of the conditions under which he is forced to operate. particularly in the case of commercial installations, he does not have the authority to make any decision or commitments during preliminary contract negotiations. He has to postpone discussions of price, completion time, and credit terms until after each of the technical experts in these areas has studied the job and made formal commitments. By this time, some competing firm already completes negotiations and gets the contract. Prabhu Lal considers this a continuing problem, and feels hampered.

Questions:

- a) What was the background of the case?
- b) In what respect do you think Prabhu Lal is justified or not justified in his complaint?
- c) What can be done on a company level to improve the situation?

[25]

Q2) Prakash is an engineer in a large design engineering office. He hails from a poor but disciplined family. The family has a rural background. Prakash was educated by the scheme 'Earn While you learn' until he graduated with architecture as his major. Prakash is intelligent, capable and hard working. But his main fault is that he does not want to take risks. He hesitates to make decisions by self, and often brings petty and routine problems to his boss or to peers for decisions. Whenever he does a design, he brings it in rough draft to his boss for approval before finalising it.

Since Prakash is capable person, his boss wants to motivate him to be more independent in his work. The boss believes that this approach will improve Prakash's performance, and relieve the boss from extra routine and give Prakash more self confidence. However the boss is not sure how to go about motivating Prakash to take initiative in his work.

Questions:

- a) Analyse the case
- b) How will you motivate Prakash as a Manager? Explain with reasons. **[25]**

Q3) Leo Medical Diagnostic and Research center has patented its new invention of poly fiber cardiovascular valve. The product developed is a novel one and can be manufactured at a very low cost. The utility and life of the product in laboratory testing was found to be more than the life expectancy of patients. The product could enhance the life the patient by at least five years. Considering all these factors Leo Medical Diagnostic and Research Center Chose to Set a unit to manufacture the product. However the company has dilemma. As the product is new and requires the acceptance of medical community, it is considering appointing a promotion and sales co-ordinator to manage the promotional and communication efforts of the firm.

Questions:

- a) Do you think the number of units of a product to be manufactured is a random number? Explain your reasoning.
- b) How does one determine the number of units of a product to be manufactured in a organisation?
- c) What are the elements you would take into consideration for forecasting the production and sales requirement fo the product developed by Leo Medical Center?
- d) How would you go about planning and organising the manufacturing and selling efforts of the organisation? **[25]**

Total No. of Questions : 3]

P4889

[4964]Ext.-614

M.Com. (Part - II)

CASE STUDIES IN BUSINESS PRACTICES

(2013 Pattern) (External) (Section - B)

(मराठी रूपांतर)

- सूचना :- 1) खालीलपैकी कोणतेही दोन केसेस सोडवा.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) दहा लाख लोकवस्तीच्या एका शहरात वातानुकूलन व उष्णतावर्धनासाठी यंत्रसामग्री निर्माण करणे व ती स्थापन करणे यामध्ये गोधा इंजिनिअरिंग वर्क्सची ख्याती आहे. राष्ट्रीय स्तरावर प्रसिद्ध असलेली यंत्रणा स्थापन करणे हे कंपनीचे मुख्य कार्यक्षेत्र असले तरी व्यापारी संस्थाना लागणारे काही सुटे भागही ही कंपनी मर्यादित प्रमाणावर तयार करत असे. चाळीस वर्षांचा अनुभव असलेल्या कंपनीचे गुणवत्तेबद्दल बरेच नाव होते. गेली दोन वर्षे प्रभुलाल या कंपनीमध्ये विक्री प्रतिनिधी म्हणून काम करत आहेत. प्रभुलालला वाटते की ज्या परिस्थितीत व ज्या अटीवर कंपनीचे काम चालते, त्यामुळे अनेक आकर्षक कामे मिळण्याची संधी कंपनीने घालवलेली आहे. व्यापारी संस्थामध्ये जेव्हा कामे दिली जातात, त्याठिकाणी प्राथमिक बोलणी करताना, त्याला कंपनीतर्फे अश्वासन देण्याचा किंवा निर्णय घेण्याचा कुठलाच अधिकार नव्हता, जेव्हा-जेव्हा कामाचे दर काम पूर्ण करण्याचा कालावधी किंवा उधारीचा प्रश्न येई तेव्हा त्या-त्या क्षेत्रातील अधिकाऱ्यांनी विचार केल्याशिवाय आणि निर्णय घेतल्याशिवाय पुढे जाताच येत नव्हते किंवा कंपनीतर्फे कुठलेही आश्वासन देता येत नव्हते. मधल्या काळात, कुठलीतरी दुसरी कंपनी बोलणी पूर्ण करून ते काम मिळवत असे प्रभुलालला वाटते की ही नेहमीच समस्या आहे आणि त्यामुळे आपली प्रगती खुंटते आहेत.

प्रश्न :-

[25]

- अ) या प्रकरणाची पार्श्वभूमी काय आहे?
ब) प्रभुलालच्या तक्रारीत तथ्य आहे की नाही असे तुम्हाला वाटते का? असेल तर कोणत्या बाबतीत?
क) कंपनीच्या स्तरावर ही परिस्थिती सुधारण्यासाठी काय करता येईल?

प्रश्न 2)

मोठ्या इंजिनिअरिंग डिझायनींग ऑफिसमध्ये प्रकाश हा इंजिनिअर आहे. तो गरीब परंतु शिस्तबद्ध कुटुंबातून आला आहे. कुटुंबाला ग्रामिण पार्श्वभूमी आहे. आर्टीटेक्ट हा प्रधान विषय घेऊन तो पधवीधर झाला असला तरी संपूर्ण शिक्षण त्याचे 'कमवा व शिका' योजने अंतर्गत झाले होते. प्रकाश हा बुद्धीमान, क्षमतापूर्ण व कष्टाळू इंजिनिअर आहे. मान त्याचा मूख्य दोष म्हणजे तो धोका पत्करण्यास तयार नसे. स्वतःनिर्णय घेण्यास तो तयार नसतो. आणि बहुतेकदा अत्यंत शुल्लक व नियमित निर्णय व समस्या तो वरीष्ठांकडे घेऊन जात असे. कोणतेही डिझाईन तयार केले की त्याचा कच्चा मसुदा तो त्याच्या वरीष्ठांकडे मान्यतेसाठी घेऊन जात आसे.

प्रकाश हा क्षमता असणारा असल्याने त्याचे वरिष्ठ त्याला वैयक्तिक निर्णय घेण्यासाठी कमी प्रोत्साहन देत असत. वरिष्ठांचा असा विश्वास आहे की, या प्रकारचा दृष्टीकोन त्याच्यात निर्णयक्षमता निर्माण करेल. त्यामुळे नियमित प्रकारच्या निर्णयातून वरिष्ठांची सूटका होईल, व प्रकाश मध्ये आत्मविश्वास निर्माण होईल, तथापि प्रकाशच्या वरिष्ठाना मात्र प्रकाशला कसे प्रेरित करावे ज्यामुळे तो कामात व निर्णयात पुढाकार घेईल याची नक्की पद्धती ठरत नव्हती.

प्रश्न :-

[25]

- अ) सदर समस्या अभ्यासाचे विश्लेषण करा.
- ब) व्यवस्थापक ह्या नात्याने तुम्ही प्रकाशला कसे प्रेरित कराल? कारणासहित स्पष्ट करा.

प्रश्न 3)

लिओ मेडिकल डायग्नॉस्टिक अँड रिसर्च सेंटरने आपल्या 'पॉली फायबर कॉर्डिओ व्हॅस्कुलर व्हाल्व्ह' म्हणजे पॉली फायबर पासून केलेल्या हृदयाच्या झडपेचे पेटंट घेतले आहे. हे खूपच नावीन्यपूर्ण उत्पादन आहे आणि त्याला खर्चही फार कमी येतो. प्रयोगशालेत केलेल्या चाचणीत या उत्पादनाची उपयुक्तता व टिकाऊपणा सर्वसाधारण माणसाच्या आयुर्मानापेक्षाही जास्त आढळून आली. या उत्पादनामुळे रूग्णाचे आयुष्य किमान पाच वर्षांनी वाढेल अशी अपेक्षा आहे. वरील सर्व गोष्टी लक्षात घेऊन लिओ मेडिकल डायग्नॉस्टिक व रिसर्च सेंटरने हे उत्पादन तयार करण्याचा कारखाना उभारायचे ठरविले परंतु कंपनीपुढे एक समस्या आहे हे उत्पादन नवीन असल्यामुळे आणि वैद्यकीय मान्यता अजून मिळाली नसल्यामुळे कंपनी या उत्पादनाविषयी संदेशवहन विक्रयवृद्धी वाढविण्यासाठी एक विक्री समन्वय अधिकारी नेमू इच्छिते.

प्रश्न :-

[25]

- अ) नव्या कारखान्यात उत्पादन संस्था केवळ अंदाजानेच ठरवावी का? तुमच्या मतामागील कारण स्पष्ट करा.
- ब) कुठल्याही संस्थेमध्ये उत्पादन किती करावे हे कशावरून ठरविले जाते?
- क) लिओ मेडिकल सेटरने विकसित केलेल्या वस्तुच्या विक्री व उत्पादनासाठी कुठल्या गोष्टी आवश्यक आहेत याचा अंदाज तुम्ही कशा प्रकारे घ्याल?
- ड) अशा संस्थेतील उत्पादन व विक्रीच्या कार्याचे संघटन तुम्ही कशा प्रकारे कराल?

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P4890

[Total No. of Pages : 7

[4964]Ext.-615
M.Com. (Semester - III)
BUSINESS ADMINISTRATION
Organisational Behaviour (Special Paper - VI)
(2013 Pattern) (External)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is 'Organisational Behaviour'? State the impact of globalisation on organisational Behaviour. **[15]**

OR

State the Process of 'Impression Management'. **[15]**

Q2) State the types of motives at workplace. **[15]**

OR

State the types of conflict. Explain the effects of conflict on management. **[15]**

Q3) Write short notes. (Any Two) **[20]**

- a) Organisational goals.
- b) Organisational culture.
- c) Emotional Intelligence.
- d) Team Building.

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P4890

[4964]Ext.-615

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS ADMINISTRATION

Organisational Behaviour (Special Paper - VI)

(2013 Pattern) (External)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) 'संघटनात्मक वर्तन' म्हणजे काय? संघटनात्मक वर्तनावर जागतिकीकरणाचा होणारा परिणाम सांगा. [15]
किंवा
प्रभाव व्यवस्थापनाची प्रक्रीया सांगा. [15]
- प्रश्न 2) कार्यस्थळी असणाऱ्या प्रेरकांचे प्रकार सांगा. [15]
किंवा
संघर्साचे प्रकार सांगा. व्यवस्थापनावर संघर्साचे होणारे परिणाम स्पष्ट करा. [15]
- प्रश्न 3) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]
अ) संघटनात्मक ध्येये.
ब) संघटनात्मक संस्कृती.
क) भावनिक बुद्धीमत्ता.
ड) संघ बांधणी.

Total No. of Questions : 3]

P4890

[4964]Ext.-615
M.Com. (Part - II)
CASE STUDIES IN BUSINESS ADMINISTRATION
(2013 Pattern) (External)

Instructions to the candidates :

- 1) *Attempt any TWO questions.*
- 2) *Each question carries equal marks.*

Q1) 'Vrindavan Industries' is an Engineering goods manufacturing company located near Talegaon Dabhade about 50 km from Pune, on Pune-Mumbai Highway.

Mr. Mahesh, an unskilled permanent worker, was asked to work in a press-shop on a press-machine, without any training of handling such machine. Due to lack of knowledge and training, Mr. Mahesh was not at all comfortable and confident while working on the press-machine. In such a unsafe condition, he met with an accident and lost his right hand index finger.

Mr. Mahesh, asked management to give compensation as per the Workmen's Compensation Act, 1923. The management refused to give any compensation, as they felt that the accident took place due to negligence on the part of the workman.

Mr. Mahesh through his union took the matter for grievance redressal procedure but failed in getting any compensation from management. He then moved the court.

Questions:

- a) Analyse the case.
- b) Comment on management's action.
- c) Comment on the approach of Mr. Mahesh.
- d) Work out the compensation and advice the management for appropriate action.

Q2) The Indian government has implemented the scheme of Public Distribution System (PDS) for food grains and other essential consumer items. The main objective of the scheme had been to ensure the supplied of the essential consumer items to the vulnerable sections of society. However, it has been found that the scheme has not been very efficient and many of the ‘vulnerable’ society members could not avail of the services of this distribution system. The government is now proposing to launch a new Targeted Public Distribution Scheme (TPDS). This scheme shall be particularly targeted at the lowest income consumers. This scheme shall segment the lower and higher segment consumers through separate ration cards and prices for the items sold.

Questions:

- a) Suggest the possible reasons for the inefficiencies of the PDS.
- b) What actions should be undertaken to ensure the success of TPDS?

Q3) Rotomac Electronics was a small company with product lines in accessories for medium to large computers. The company specialised in manufacture and sales of magnetic disc drives. The product, being a complex one, required extensive electric controls. As the product required high quality control, it has a high unit cost and was manufactured to meet customer satisfaction.

Rotomac’s business in the computer industry was highly competitive. Many large companies manufactured their own magnetic disc drives and there were also quite a large number of small manufacturers who had entered the field recently. Rotomac’s disc drives offered large capacity and high speed and could interface with any existing computers. The company could expand its operations due to attractive features and flexibility.

However, as the company was not occupying leadership position in the market, had to constantly come up with innovations to increase sales. In order to attain more corporate ability the management decided to diversify into new product areas. They asked the R & D department to design the single board efficient computer. As a result of six months hard work, the R & D department gave the prototype.

Questions:

- a) Highlight the problem faces by Rotomac Electronics.
- b) You are requested to suggest alternatives to reach the customers.
- c) Also suggests the ways and means of positioning the new product in a highly Competitive market.

Total No. of Questions : 3]

P4890

[4964]Ext.-615

M.Com. (Part - II)

CASE STUDIES IN BUSINESS ADMINISTRATION

(2013 Pattern) (External)

(मराठी रूपांतर)

- सूचना :- 1) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) पुणे मुंबई महामार्गावर पुण्यापासून सुमारे 50 किमी अंतरावर तळेगाव दाभाडे येथे वृंदावन इंडस्ट्रीज हा अभियांत्रिकी वस्तूंची निर्मिती करणारा कारखाना वसलेला आहे.

या कारखान्यात महेश हा अकुशल कामगार कायमस्वरूपी तत्वावर कार्यरत आहे. एके दिवशी प्रेस मशिन शॉप मध्ये प्रेस मशिनवर काम करण्यास सांगण्यात आले. या कामाचे कोणतेही प्रशिक्षण त्याला देण्यात आले नव्हते. या प्रकारणच्या कामाचा कोणताही अनुभव व प्रशिक्षण नसल्याने त्या मशिनवर काम करताना महेशला आत्मविश्वास वाटत नव्हता. अशा वातावरणात काम करताना महेशला अपघात झाला व त्याने त्याच्या उजव्या हाताची तर्जनी कायमस्वरूपी गमावली.

महेशने कारखान्याच्या व्यवस्थापनाकडे कामगार नुकसान भरपाई कायदा 1923 अन्वये नुकसान भरपाई ची मागणी केली. परंतू त्याला नुकसान भरपाई नाकारण्यात आली कारण व्यवस्थापनाच्या मते हा अपघात महेशच्या निष्काळजीपणामुळे झाला होता.

महेशने कारखान्यातील कामगार संघटनेच्या तक्रार निवारण कक्षामार्फत ही समस्या हाताळण्याचा प्रयत्न केला, परंतू व्यवस्थापनाकडून नुकसान भरपाई मिळविण्यात त्याला अपयश आले. त्यानंतर त्याने न्यायालयाकडे धाव घेतली.

प्रश्न :-

- या केसचे विश्लेषण करा.
- व्यवस्थापनाच्या कृतीवर आपले मत व्यक्त करा.
- महेशच्या भूमिकेवर आपले मत व्यक्त करा.
- व्यवस्थापनाला या समस्येबद्दल योग्य तो सल्ला द्या व योग्य नुकसान भरपाई सुचवा.

प्रश्न 2) भारत सरकारने सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेमार्फत अन्नधान्ये तसेच इतर आवश्यक उपभोग्य वस्तूंच्या वितरणाची योजना राबविलेली आहे. या योजनेचा उद्देश समाजातील दुर्बल घटकांना या वस्तूंचा पुरेसा प्रमाणात पुरवठा व्हावा हा आहे. तथापी, समाजातील दुर्बल घटकांना या योजनेचा पुरेसा उपयोग होत नाही कारण ही व्यवस्था पुरेशी कार्यक्षम नाही असे आढळून आले आहे. या पार्श्वभूमीवर, शासनाने विशिष्ट ध्येय लक्षित सार्वजनिक वितरण व्यवस्था राबविण्याचे प्रस्तावित केले आहे. ही योजना निम्न उत्पन्न गटातील उपभोक्त्यांसाठी राबविली जाईल, या योजनेअंतर्गत निम्न तसेच उच्च उत्पन्न गटातील उपभोक्त्यांना वेगवेगळ्या रंगाच्या शिधापत्रिका दिल्या जातील तसेच त्यांना पुरविल्या जाणाऱ्या वस्तूंचे दरही भिन्न असतील.

प्रश्न :-

- अ) सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेच्या अकार्यक्षमतेची शक्य असणारी कारणे नमूद करा.
- ब) विशिष्ट ध्येय लक्षित सार्वजनिक वितरण व्यवस्था यशस्वी होण्यासाठी कोणती कृती करणे आवश्यक आहे?

प्रश्न 3) रोटोमॅक इलेक्ट्रॉनिक्स ही कंपनी मध्यम व मोठ्या आकाराच्या संगणकासाठी आवश्यक असणाऱ्या सहयोगी उत्पादनांची निर्मिती करते. संगणकाला लागणाऱ्या चुंबकीय तबकडी चालकांची निर्मिती व विक्री या क्षेत्रात कंपनी विशेषी कृत आहे. सदरचे उत्पादन हे व्यामिश्र असल्याने त्याची निर्मिती करण्यासाठी व्यापक विद्युत नियंत्रकांची आवश्यकता भासते. या उत्पादनासाठी उच्च दर्जाच्या नियंत्रकांची गरज असल्याने या उत्पादनाचे निर्मितीमूल्यही उच्च आहे तसेच उत्पादना दरम्यान ग्राहकांच्या समाधानाची विशेष काळजी घेतली जाते.

हा व्यासाय अतिशय स्पर्धात्मक आहे. अनेक मोठ्या कंपन्या चुंबकीय तबकडी चालकांच्या उत्पादन क्षेत्रात आधीपासून आहेत; तसेच काही लहान कंपन्यांनीही या क्षेत्रात नुकताच प्रवेश केला आहे. रोटोमॅक कंपनीचे चुंबकीय तबकडी चालक अधिक क्षमतेचे तसेच अधिक वेगवान आहेत तसेच ते कोणत्याही विद्यमान संगणकासोबत काम करू शकतात. कंपनी या क्षेत्रातील आकर्षक संधी तसेच लवचिकतेचा विचार करून तिच्या व्यवसायाचा विस्तार करू शकते.

तथापी, कंपनी या उत्पादनाच्या बाजारपेठेत आघाडीवर नाही. विक्री वाढविण्यासाठी कंपनीला सातत्याने नाविन्यपूर्ण कल्पना राबवाव्या लागतात. बाजारपेठेतील आपली शक्ती वाढविण्यासाठी व्यवस्थापनाने आपल्या उत्पादनात विभिन्नता आणून नवीन उत्पादन बाजारपेठेत आणण्याचे ठरविले आहे. व्यवस्थापनाने कंपनीच्या संशोधन व विकास विभागाला कार्यक्षम सिंगल बोर्ड संगणकाचे आरेखन करणसास सांगितले. सहा महिन्यांच्या कठोर परिश्रमानंतर संशोधन व विकास विभागाने या उत्पादनाचा नमूना व्यवस्थापनाला सादर केला.

प्रश्न :-

- अ) रोटोमॅक कंपनीच्या समस्येचे विवेचन करा.
- ब) ग्राहकांपर्यंत पोचण्यासाठी पर्यायी मार्ग सुचवा.
- क) अतिशय स्पर्धात्मक बाजारपेठेत नवीन उत्पादन बाजारपेठेत उतरविण्यासाठीचे विविध मार्ग सुचवा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P4891

[Total No. of Pages : 6

[4964]Ext.-616
M.Com. (Part - II)
COMMERCIAL LAWS & PRACTICES (Special Paper - VI)
World Trade Organization-Norms & Practices
(2015 Pattern) (External) (Section - A)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the basic principles of WTO Trading system? **[14]**

OR

Explain the special provisions relating to cinematograph films (Art-IV) and freedom of transit as per GATT (Art-V). **[14]**

Q2) Explain a Historical overview of GATT to WTO. **[14]**

OR

Explain the meaning and procedure of WTO related to Dispute Settlement System. **[14]**

Q3) a) Explain Schedule of Concessions (Art-II) as per GATT 1994. **[7]**

b) Explain the procedure of Adoption of Panel Reports. **[7]**

OR

a) Write note on Havana Charter for International Trade Organization. **[7]**

b) Discuss the WTO and Global Economic policy making. **[7]**

Q4) short notes: (any two) **[8]**

a) Implementations of Rulings under WTO Dispute Settlement Mechanism.

b) Structure of WTO.

c) International Trade and Human Rights.

d) Relevance of GATT at present.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P4891

[4964]Ext.-616
M.Com. (Part - II)
COMMERCIAL LAWS & PRACTICES (Special Paper - VI)
World Trade Organization-Norms & Practices
(2015 Pattern) (External)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) अधिक स्पष्टीकरणासाठी इंग्रजी पेपर पहावा.

-
- प्रश्न 1) जागतिक व्यापार संघटनेची मूलतत्त्वे स्पष्ट करा. [14]
किंवा
गॅट कायदा 1994 अंतर्गत सिनेमॅटोग्राफ फिल्मस् (कलम चार) व संक्रमणाचे स्वातंत्र्य (कमल पाच) याबाबत देण्यात येणाऱ्या विशेष तरतूदी स्पष्ट करा. [14]
- प्रश्न 2) जागतिक व्यापार संघटनेच्या अनुषंगाने गॅट (GATT) चा ऐतिहासिक आढावा स्पष्ट करा. [14]
किंवा
जागतिक व्यापार संघटनेच्या अनुषंगाने कलह निराकरण पद्धतीचा अर्थ व पद्धती स्पष्ट करा. [14]
- प्रश्न 3) अ) गॅट कायदा 1994 अंतर्गत “सवलतीचे परिशिष्ट (कलम दोन)” स्पष्ट करा. [7]
ब) पॅनल अहवाल स्वीकारण्याची कार्यपद्धती स्पष्ट करा. [7]
किंवा
अ) “हवना अधिकार पत्र” (Havana Charter) आंतरराष्ट्रीय व्यापार संघटने संदर्भात टिप लिहा. [7]
ब) जागतिक व्यापार संघटना व समग्र आर्थिक धोरण यावर चर्चा करा. [7]
- प्रश्न 4) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [8]
अ) जागतिक व्यापार संघटना कलह निवारणा संदर्भातील अंमलबजावणी (Implementation of Ruling).
ब) जागतिक व्यापार संघटनेचा आराखडा.
क) आंतरराष्ट्रीय व्यापार व मानवी हक्क.
ड) सद्यस्थितीत गॅट (GATT) कायद्याची समर्पकता.

Total No. of Questions : 4]

P4891

[4964]Ext.-616

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

CASE STUDIES IN COMMERCIAL LAWS & PRACTICES

(2013 Pattern) (External)

Instructions to the candidates :

- 1) *Question no. one is compulsory.*
- 2) *Solve any two question from other 3 questions.*

Q1) Write short notes on (any two): **[10]**

- a) Case Study method, Importance & Objective.
- b) Use of Computer in Research.
- c) E-Trade Agreement.

Q2) Two parties Ghanashyam & Radheshyam applied for registration of Trademark-They were both rivals and used 'Mathurag ghee' and 'Mathura Ghee' trademarks respectively. Shri. Radheshyam Started using 'Mathurag Ghee' after laps of five years from the use of trademark 'Mathura Ghee' which was used by Shri. Ghanashyam. Shri Radheshyam has popularized the trademark 'Mathura Ghee' by Investing huge amount on advertisement the two trade names were phonetically similar and these was no much difference in pictorials and monogram i.e. the trade mark of the rivals. The only difference was word 'G' registration was granted to neighter. Discuss the case with reference to the provision of Trademarks Law and Suggest the plaintiff regarding the use of trademarks. **[20]**

Q3) Anand Sharma was a scientist specialized in the area of agriculture. He invented a new Quality and brand of the rice. This was giving more yield and was better Quality rice. He was having the patent of that rice. However the another farmer named Jaigopal claimed that he has already developed a crop having same Quality of rice which was Invented by Anand Sharma. So he objected for the patent issued to Mr. Anand Sharma. Analyse the case and explain the provisions in patent Law. **[20]**

Q4) Shri. S.P. Morgan started using the Mark 'Container' as a Trademark for his freight containers. He spent a huge amount on the Advertisement of such freight containers. So that they become very popular in the market. After ten years, he applied for registration on the ground that his freight containers acquired 100% distinctiveness. The registrar refused registration of the Trademark objecting that the trademark was descriptive word directly indicating the nature and character of goods of the trader.

Discuss the case with reference to the relevant provisions necessary for registration of Trademark. Also advice Shri. Morgan to defend the registrar's objection. [20]

Total No. of Questions : 4]

P4891

[4964]Ext.-616

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

CASE STUDIES IN COMMERCIAL LAWS & PRACTICES

(2013 Pattern) (External)

(मराठी रूपांतर)

- सूचना :- 1) प्रश्न क्रमांक एक अनिवार्य.
2) उर्वरीत प्रश्नांतून कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

प्रश्न 1) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [10]

- अ) समस्या आभ्यासपद्धतीचे महत्त्व व उद्देश.
ब) संशोधनामध्ये संगणकाचा वापर.
क) इ-व्यापार करार.

प्रश्न 2) घनशाम आणि राधेशाम या दोन प्रतिस्पर्धी पक्षांनी व्यापारी चिन्ह नोंदणीसाठी अर्ज केले आहेत. ते दोन प्रतिस्पर्धी अनुक्रमे 'मथुरा घी' व 'मथुरा घी' या व्यापारी चिन्हांचा व्यापार करतात. श्री. राधेशाम यांनी मथुरा घी चा आपल्या व्यापारी चिन्हाचा पाचवर्षे वापर केल्यानंतर 'मथुरा घी' या व्यापारी चिन्हाचा वापर करण्यास सुरुवात केली, जे व्यापारी चिन्ह श्री. घनशाम यांनी वापरलेले होते. श्री राधेशाम यांनी 'मथुरा घी' या व्यापारी चिन्हाच्या जाहिरातीवर प्रचंड खर्च करून त्याला प्रसिद्धी दिली दोन्ही प्रतिस्पर्धीचे व्यापारी नावे उच्चराने सारखी होती. व त्यांच्या चित्रात्मक व अक्षरात्मक अत्कृत्यांमध्ये फार भिन्नत्व नव्हते. तथापि त्यांच्या नावातील 'ग' या शब्दाचाच फरक असल्यामुळे व्यापारी चिन्हांची नोंदणी माल करण्यात आली नाही. ट्रेड मार्क्स कायद्याच्या तरतुदींच्या संदर्भाने या समस्येची चर्चा करा. आणि प्रतिवादीला व्यापारी चिन्हाचा वापर करण्यासंबंधी मार्गदर्शन करा. [20]

प्रश्न 3) श्री. आनंद शर्मा शेनकी विषयांतर्गत शास्त्रज्ञ असून त्यांनी तांदूळाची एक नवी प्रजाती शोधून काढली ज्यांचा दर्जा नविन आहे. या प्रजाती द्वारे उत्पादन जास्त होते व त्याचा गुणात्मक दर्जाही उच्च आहे. त्यांनी या प्रजातीच्या तांदूळाचे पेटंट प्राप्त केले होते. तथापि श्री. जयगोपाळ या शेतकऱ्याने असा दावा केला की तो अज्ञात प्रकारच्या तांदूळाचे उत्पादन करतो. त्याचा दर्जा व उत्पादनाची मात्रा श्री आनंद शर्मांच्या तांदूळ प्रजाती प्रमाणेच आहे. म्हणून श्री. जयगोपाळ यांनी आनंद शर्मा यांना दिलेल्या पेटंट वर आक्षेप घेतला. सदर केसचे विश्लेषण करून, पेटंट कायद्यातील तरतूदी स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 4) श्री. एस. पी. मॉरगन यांनी आपल्या भाडोत्री कंटेनर्ससाठी 'कंटेनर्स' या चिन्हाचा व्यापारी चिन्ह म्हणून वापर करण्यास सुरुवात केली. त्या व्यापारी चिन्हाच्या जाहिरातीवर त्यांनी प्रचंड खर्च केला. त्यामुळे त्या चिन्हाला बाजारपेठेत प्रसिद्धि मिळाली. दहा (10) वर्षां नंतर त्या भाडोत्री कंटेनर्सला शंभर टक्के भिन्नत्वदर्शक नाविन्यता प्राप्त झाल्या मुळे त्यांनी ट्रेड मार्कस नोंदणीसाठी अर्ज केला. तथापि, व्यापारी चिन्ह हे स्पष्टीकरणात्मक शब्द असून तो शब्द व्यापाऱ्याच्या मालाचे स्वरूप व गुणवैशिष्ट्ये दर्शवितो या हरकतीकर 'निबंधकाने' त्या व्यापारी चिन्हाची नोंदणी नाकारली आहे. या समस्येच्या संदर्भाने व्यापारी चिन्ह नोंदणीसंबंधी आवश्यक असणाऱ्या तरतूदींची चर्चा करा आणि निबंधकाच्या हरकतीस प्रतिवाद करण्यासाठी श्री मॉरगन यांना मार्गदर्शन करा. [20]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P4892

[Total No. of Pages : 8

[4964]Ext.-617
M.Com. (Part - II) (External)
CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT
Co-operative and Rural Banking System
(2013 Pattern) (Special Paper - VI) (204 - F Section - A)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Comment on the overdue problem in co-operative credit institutions in India. [14]

OR

Explain the procedure of disbursement of crop loans. State the types of crop loan. [14]

Q2) Explain the role of MSC in the development of co-operative movement in Maharashtra. [14]

OR

Comment on the progress and prospects of MSC Bank. [14]

Q3) a) Explain in brief the role of NABARD in rural development of India. [7]

OR

State the functions of NABARD. [7]

b) Explain in brief the refinance procedure of NABARD to co-operative credit institutions. [7]

OR

Explain the Historical background of NABARD. [7]

Q4) Write short notes: (any two) [8]

- a) Kisan credit card.
- b) Role of RBI in co-operative credit.
- c) Objectives National Federation of state co-operative bank.
- d) Problems of National Federation of Agricultural and Rural development Bank.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P4892

[4964]Ext.-617
M.Com. (Part - II) (External)
CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT
Co-operative and Rural Banking System
(2013 Pattern) (Special Paper - VI) (204 - F Section - A)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) भारतातील सहकारी पतसंस्थांच्या कर्ज थकबाकीच्या समस्येवर भाष्य करा. [14]
किंवा
पीक कर्ज वितरणाची पद्धती स्पष्ट करा. पीक कर्जाचे प्रकार स्पष्ट करा. [14]
- प्रश्न 2) महाराष्ट्रातील सहकारी चळवळीच्या विकासातील महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँकेची भूमिका स्पष्ट करा. [14]
किंवा
महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँकेची प्रगती व भवितव्य यावर भाष्य करा. [14]
- प्रश्न 3) अ) भारताच्या ग्रामीण विकासातील नाबार्डची भूमिका थोडक्यात स्पष्ट करा. [7]
किंवा
नाबार्डची कार्ये सांगा. [7]
ब) नाबार्डची पुनर्वित्त पुरवठ्याची प्रक्रीया थोडक्यात स्पष्ट करा. [7]
किंवा
नाबार्डची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी स्पष्ट करा. [7]
- प्रश्न 4) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [8]
अ) किसान क्रेडिट कार्ड.
ब) सहकारी पतपुरवठ्यातील भारतीय रिझर्व्ह बँकेची भूमिका.
क) राज्य सहकारी बँकांच्या राष्ट्रीय संघाची उद्दिष्टे.
ड) शेती व ग्रामीण विकास बँकांच्या राष्ट्रीय संघाच्या समस्या.

Total No. of Questions : 3]

P4892

[4964]Ext.-617
M.Com. (Semester - IV) (External)
COOPERATION AND RURAL DEVELOPMENT
Case Studies in Cooperation and Rural Development
(2013 Pattern)

Instructions to the candidates :

- 1) *Attempt any two questions.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Shri. Dipak Rode is a very senior Employee of cooperative spinning at Amaraoti. He has become a senior machinist and is at the top of the promotion leader in the unionized grades. He is also the highest paid unionized employee and his next promotion would place him in the supervisory category.

About five years ago the employees were organized in to a union. but Prakash did not take any active part either in organizing the union and in the union activities. About a year ago, Dipak developed an illness that was difficult to diagnose. He lost strength and energy, but was able to work. Because of good record and attitude, the management of cooperative spinning mill decided to accommodate him and kept on giving him light work and protected his wages till he was able to regain his neat health.

Just Recently, the workman in the machine shop where Dipak worked suddenly struck work; They did not have any authorization of the union. The workman in the other departments continued to work normally. The workman in the machine shop claimed that their earnings had fallen down in comparison to the workman in other departments due to their no being able to get any overtime. Much to the surprise and disappointment of the machine shop supervisor and the management.

Dipak only participated in this strike but were found to be instrumental in the organising the same and appeared to be one of the leaders.

Questions:

- a) Does Dipak Rool's action seem reasonable in the light of the consideration extended to him by the management during his illness?
- b) What should the supervisor do now with Dipak?
- c) What your reaction to the complaint of the workman of machine shop?
- d) Express your opinion about activates.

Q2) A leading Urban cooperative Bank with its head office, 5 regional office and 28 Branches at district places, working with 1300 employees is located in the state capital. Shri Kulkarni Managing Director of the bank, once voiced an idea setting up a staff training centre in the bank's head office. The idea become a topic of discussion should be set up such a centre or continue to rely on external training agencies. The M.D. had even visualized the hirizeg out of the training services of the bank, appointed faculty to other cooperatives banks, so as to make the training centre as a profit centre within the Bank. Shri. Mulmale the Bank's Executive Director Incharge of the Human Resources Management (HRM) and who was responsible for the training of the employees, through in favour of the idea, However, wordered whether his department should be run as the peripheral business activity of the Bank or should in concentrate exclusively on the training of their own employees, clear opinion was not given by the employees.

Questions:

- a) Should the Bank set up its own training centre or continue with the already existing external training system?
- b) Should the Bank use its own training centre to train the employee of other cooperative Banks.

Q3) The Jai-Bharat Cooperative Sugar Factory Pune is established in 1975. The factory was started with 500 workers, 45 technicians and 15 technical officers. At Present total strength has gone to total of 3000 workers, 150 technicians and 30 officers. The crushing capacity per day increased from 1,250 metric tonne to 7,500 M.T. there exist two trade unions, viz majdoor sabha and socialist workers union, the relations of the cooperative sugar factory with cloth the union are generally cordial and the factory has had a long spell of Industrial piece.

In the Jai Bharat cooperative sugar factory, Mr. Hari Devram Chaudhari has been working for the last 15 years. He is found to be very skillful, sincere and honest. He is intelligent and helpful too. Last year. He suggested by 300m. tonnes per day. Chairman of the factory declared reward to Mr.

Chaudhari, Because of his helpful attitude he is liked by all other workers and is in a popular figure in the factory. He is a members of the Majdoor Sabha. Though he is not an active member, he follows the directives of the Sabha.

Mr. Kisan Gundappa Devare has been working in Jai-Bharat sugar factory for the last 9 years. He is found to be of average skill and intelligence. He is regular in his duties and honest too. Though he is not popular in the factory, he maintains sound relations with his colleagues and apparently has no enemies. of course, he is an active member of the socialist worker's union and participates in all activities of the union.

Mr. Mahadev Jagan Pawar has been working in Jai Bharat cooperative sugar factory for the last 7 years. He is found to be averge in skill and intelligence. Though he has polite manners, he is not dependable and is also irregular in his work. He is also a member of the socialist worker's union and participates in all activities of the union.

On the basik of superior job performance report in favour of Mr. Hari Devram Chaudhari is given by all the superiors and note prepared by the assistant personnel officer, a decision to promote Mr. Hari Chaudhari, super sending Mr. Kisan Gundappa Devare adn Mahadeo Jagan Pawan was taken by the management and the necessary communication was sent.

The secretary of the socialist worker's union has taken the issue to the general manager and asked for the withdrawal of the promotion order issued to Hari Devram Chaudhari.

Questions :

- a) In your capacity as the personnel manager, place your argument before the board and justify the promotion order issued to Hari Devram Chaudhari.
- b) As the secretary of the socialist worker's union, submit your arguments and explain how the promotion order issued to Mr. Hari Devram Chaudhari is unjust.
- c) Explain the behaviour and attitude of Mr. Devare and Mr. Pawar

P4892

[4964]Ext.-617

M.Com. (Semester - IV) (External)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Case Studies in Co-operation and Rural Development

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

- सूचना :-
- 1) कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
 - 2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) अमरावती येथील सहकारी सुतगिरणीमध्ये श्री. दिपक रोडे हे अतिशय जेष्ठ कामगार म्हणून नोकरीत होते. श्री रोडे जेष्ठ यांत्रिकी असून त्यांनी कामगारांचा संघ स्थापन केला. कामगार संघामध्ये संघटनेमध्ये श्री रोडे यास सर्वात जास्त पगार मिळत होता आणि पर्यवेक्षक पदासाठी त्याची पुढील बढती होती.

साधारणपणे 5 वर्षापूर्वी कामगार हे कामगार संघटनेमध्ये सहभागी झाले व संघटित झाले, परंतु श्री रोडे ने कामगारांना संघटित करण्याचे प्रयत्न केले नाही किंवा संघटनेमध्ये सक्रिय सहभाग घेतला नाही. साधारण 1 वर्षापूर्वी श्री रोडे आजारी पडले. त्याच्या आजाराचे निदान, करणे अवघड झाले, त्यांची क्षमता कमी झाली, परंतु तो काम करू शकत होता. त्याचा चांगला रेकॉर्ड व दृष्टिकोण विचारात घेवून सहकारी सुतगिरणीच्या व्यवस्थापनाने श्री रोडे यांना कामामध्ये समाविष्ट करून घेण्याचे ठरविले तसेच तब्येत पूर्ववत होईपर्यंत हलकी कामे देवून त्यांना संरक्षण दिले.

अगदी अलिकडे श्री रोडे ज्या तांत्रिक विभागात काम करीत होते त्या विभागातील कर्मचारी अचानक रूपांतर गेले. त्यांना संघटनेची अधिकृत मान्यता नव्हती इतर विभागातील कर्मचाऱ्यांच्या मते इतर विभागातील कर्मचाऱ्यांच्या तुलनेत आमचा पगार कमी झाला आहे कारण त्यांना ओव्हर टाईम करता येत नाही.

या संघामध्ये रोडे सहभागी झाल्यामुळे यांत्रिकी विभागाचा पर्यवेक्षक व व्यवस्थापन आश्चर्यचकित झाले, परंतू असे लक्षात आले की श्री रोडे हे कामगारांचे नेते होते, आणि त्यांनी रूपांसाठी कामगारांना संघटित केले.

प्रश्न.

- अ) दिपक रोडेच्या आजारपनाच्या काळात व्यवस्थापनाने त्यांना सवलत दिली होती, त्या आधारे श्री रोडे यांची भूमिका योग्य वाटते काय?
- ब) पर्यवेक्षकाने श्री रोडे यांचे बाबतीत कोणती भूमिका घ्यावयास पाहिजे?
- क) यांत्रिकी विभागातील कर्मचाऱ्यांनी केलेल्या तक्रारीबाबत तुमची प्रतिक्रिया काय असेल?
- ड) कामगार संघटनेच्या कामकाजाबद्दल तुमचे मत प्रदर्शित करा.

प्रश्न 2) एका आघाडिच्या नागरी सहकारी बँकेचे मुख्यकार्यालय 5 प्रादेशिक कार्यालये आणि 28 शाखा जिल्ह्याच्या ठिकाणी कार्यरत आहेत. बँकेत एकूण 1300 कर्मचारी असून ही बँक राज्याच्या राजधानीच्या ठिकाणी आहे. श्री कुलकर्णी हे बँकेचे व्यवस्थापकीय संचालक आहेत. त्यांना बँकेच्या मुख्यकार्यालयात कर्मचारी प्रशिक्षण विभाग सुरू करण्याची कल्पना सूचली सदर कल्पना लगेचच एक चर्चेचा विषय बनली. बँकेत प्रशिक्षण विभाग सुरू करावा किंवा नेहमीच्या बाह्य प्रशिक्षण केन्द्राची सेवा सुरू ठेवावी हाच चर्चेचा विषय होता. बँकेच्या प्रशिक्षण विभागात शिक्षकांची नियुक्ती करून त्यांची सेवा इतर सहकारी बँकानाही फी आकारून देवून प्रशिक्षण विभाग एक बँकेचाच नफा मिळवून देणारे केंद्र असावे असा दृष्टीकोण बँकेच्या व्यवस्थापकीय संचालकांचा आहे. श्री मुलमुले हे कार्यकारी संचालक आहेत, तसेच बँकेचा मनुष्यबळ संसाधन व्यवस्थापनाचे प्रमुख आहेत. कर्मचाऱ्यांना प्रशिक्षण देण्याची जबाबदारी त्यांची आहे. परंतु त्यांनी आश्चर्य व्यक्त केले, की, त्यांच्या विभागाने प्रशिक्षण हा बँकेच्या विशेष व्यावसायिक उपक्रम चालवावा की, त्यांच्या विभागाने केवळ स्वतःच्या कर्मचाऱ्यांना प्रशिक्षण देण्याचे काम करावे? या बाबत कर्मचाऱ्यांनी आपले स्पष्ट मत दिले नाही.

प्रश्न :

- बँकेने स्वतःचे प्रशिक्षण केन्द्र सुरू केले पाहिजेत का? सध्या अस्तित्वात असलेले बाह्य प्रशिक्षण पध्दती सुरू ठेवावी?
- बँकेने स्वतःच्या प्रशिक्षण केंद्राचा उपयोग इतर सहकारी बँकांच्या कर्मचाऱ्यांना प्रशिक्षण देण्यासाठी करावाच काय?

प्रश्न 3) जय भारत सहकारी साखर कारखान्याची स्थापना पुणे येथे 1975 मध्ये झाली. कारखान्यात सुरवातीला 500 कर्मचारी, 35 तांत्रिकी, आणि 15 यांत्रिकी अधिकारी होते. सध्या कामगारांची संख्या 3,000 असून त्यामध्ये 150 तांत्रिकी कर्मचारी आणि 30 अधिकार्यांचा समावेश आहे. दैनंदिन गाळप क्षमतेत 1250 मेट्रिक टनापासून 7500 मेट्रिक टनापर्यंत वाढ झाली. कारखान्यामध्ये मजदूर सभा आणि समाजवादी कामगार संघटना अशा दोन कामगारांच्या संघटना कार्यरत होत्या. दोनही कामगार संघटनांचे सहकारी साखर कारखान्या बरोबर सलोख्याचे संबंध होते, व कारखान्यामध्ये बऱ्याच काळापासून औद्योगिक शांतता होती.

जयभारत साखर कारखान्यामध्ये श्री हरी देवराय चौधरी हा कामगार 15 वर्षांपासून कार्यरत आहे. तो अतिशय बुद्धीमान व प्रामाणिक आहे. तो कुशाग्र बुद्धीचा असून दुसऱ्यांना मदत करणारा सुध्दा आहे. मागील वर्षामध्ये त्याने मशिनरीमध्ये काही सुधारणा सुचविल्या व त्यामुळे कारखान्याचे चेअरमन यांनी श्री चौधरी यास बक्षिस जाहिर केले. त्यांच्या परोपकारी प्रवृत्तीमुळे सर्व, कामगारामध्ये त्याचे व्यक्तिमत्व प्रसिध्द झाले. श्री चौधरी हे मजदूर सभा संघटनेचे सभासद आहेत, परंतु संघटनेमध्ये क्रियाशील म्हणून काम त्यांचे नाही. संघटनेच्या मार्गदर्शक सुचनांचे पालन इतपत सहभाग आहे.

श्री किसन गुडाप्पा देवरे हे या कारखान्यात मागील 9 वर्षांपासून कार्यरत आहेत. श्री देवरे बुद्धीने व हुषारीने सर्वसाधारण आहेत. ते त्यांच्या कामामध्ये नियमित असून प्रामाणिक आहेत. कारखान्यामध्ये ते प्रसिध्द नसले तरी सहकार्यांसोबत त्यांचे संबंध चांगले आहेत. परिणामतः त्यांना

कोणीही शत्रु नाही. श्री. देवरे समाजवादी संघटनेचे सक्रिय सभासद आहेत आणि संघटनेच्या सर्व कार्यक्रमात त्यांचा सक्रिय सहभाग असतो.

श्री महादेव जगन पवार हे कारखान्यात मागील 7 वर्षांपासून कार्यरत आहेत. ते बुध्दी आणि हुषारीने सर्वसाधानण आहेत, असे असले तरी सभ्य गृहस्थ आहेत. ते इतरावर अवलंबून नाहीत तसेच कलामध्ये अनियमित आहेत. ते समाजवादी संघटनेचे सभासद असून संघटनेत ते सक्रिय आहेत.

श्री चौधरी यांच्या कामाचा दर्जा व कामगिरी विचारात घेऊन सर्व वरिष्ठांनी त्यांच्या बाजूने अहवाल दिला, त्यानुसार सहाय्यक कामगार अधिकाऱ्यांने श्री चौधरी यांच्या बढतीची नोट तयार केली व तसा निर्णय घेतला. व्यवस्थापनाने श्री देवरे व श्री पवार यांच्या पेक्षा चौधरी यांच्या बढती बाबत निर्णय घेतला.

समाजवादी संघटनेच्या सचिवांनी या बढतीवर आक्षेप घेतला व श्री चौधरी यांना दिलेल्या बढतीच्या आदेश मागे घेण्याबाबत सांगितले

प्रश्न:

- अ) तुम्ही कामगार अधिकारी असल्यास संचालन मंडळापुढे श्री हरी देवराय चौधरी यांच्या बढतीचे समर्थन कसे कराल?
- ब) तुम्ही समाजवादी कामगार संघटनेचे सचिव असल्यास श्री हरी देवराम चौधरी यांची बढती कशी अयोग्य अन्यायाची आहे हे पटवून द्या.
- क) श्री देवरे व श्री पवार यांची वर्तणूक आणि दृष्टिकोण स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P4893

[Total No. of Pages : 8

[4964]Ext.-618

M.Com. (Semester - III)

ADVANCED BANKING AND FINANCE (Special Paper - VI)

International Finance (Group - G) (Credit System)

(2013 Pattern) (External) (Section - B)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What are the reasons for International Banking? Explain any two types of International Banking Offices. [15]

OR

What is International Money Market? Explain three instruments of International Money Market. [15]

Q2) What are American Depository Receipts (ADRs) and Global Depository Receipts (GDRs)? Explain the procedure for issue of American Depository Receipts (ADRs) and Global Depository Receipts (GDRs). [15]

OR

What is International Debt Market? Explain types of bonds in International Debt Market. [15]

P.T.O.

Q3) Write notes on: (any two)

[20]

- a) Floating Exchange Rate System.
- b) Convertible and Non convertible Currency.
- c) Objectives of International Monetary Fund.
- d) Origin of International Bank for Reconstruction and Development.

Total No. of Questions : 3]

P4893

[4964]Ext.-618

M.Com. (Semester - III)

ADVANCED BANKING AND FINANCE (Special Paper - VI)

International Finance (Group - G) (Credit System)

(2013 Pattern) (External) (Section - B)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) आंतरराष्ट्रीय बँकींगची कारणे कोणती? आंतरराष्ट्रीय बँकींग कार्यालयाचे कोणतेही दोन प्रकार स्पष्ट करा. [15]

किंवा

आंतरराष्ट्रीय नाणेबाजार म्हणजे काय? आंतरराष्ट्रीय नाणेबाजारातील तीन साधने स्पष्ट करा. [15]

प्रश्न 2) अमेरिकन डिपॉझिटरी रिसिट्स व ग्लोबल डिपॉझिटरी रिसिट्स म्हणजे काय? हे रिसिट्स प्रसृत करण्याची पद्धत स्पष्ट करा. [15]

किंवा

आंतरराष्ट्रीय कर्जबाजार म्हणजे काय? आंतरराष्ट्रीय कर्ज बाजारातील बाँड्सचे प्रकार स्पष्ट करा. [15]

प्रश्न 3) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[20]

- अ) बदलती दर पद्धत
- ब) परिवर्तनीय व अपरिवर्तनीय चलन
- क) आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधीचे उद्दिष्टे
- ड) जागतिक बँकेचा उगम

Total No. of Questions : 3]

P4893

[4964]Ext.-618

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Case Studies in Banking and Finance (Special Paper - VIII)

(2013 Pattern) (External) (Group - G)

Instructions to the candidates :

- 1) Solve any two cases froms the following given three cases.*
- 2) All cases carry equal marks.*
- 3) Figures to the right inidcate full marks.*

Q1) Suppose you are a bank Manager, how will you solve the following cases?[25]

- a) A customer presented a cheque in bank dated 1st Feb. 2015 on 2nd May 2015.
- b) A bill of exchange dated 20th January 2015 payble 3 months after the date. What is the due dates for this bill.
- c) A customer presented a cheque in a bank dated 25th April 2015 on 1st April 2015.
- d) A cheque is payable to Anand or order. It is stolen and Anand's endorsment is forger, the Banker pays the cheque in due course. What is banker's liabilities? Can the bank debit the Drawer's Account with the amount of cheque?
- e) What are the necessary conditions for a payment in order to be present in due course as per Negotiable Instrument Act 1881?

Q2) A customer has a saving account with State Bank of India. The bank issues a debit card to the customer. The customer can use the card for making purchases and also use it as a ATM card. With reference to this, give explanatory answers to the following: **[25]**

- a) What is a debit card? What should the customer do if his card is lost or stolen?
- b) What is an Automated Teller Machine (ATM)? What are the services available at ATM card?
- c) What is the difference between Debit and Credit Card?
- d) Is there any minimum and maximum cash withdrawal limit per day at ATM?
- e) Do banks levy any service charge for use of ATM of other banks?

Q3) Mr. Raju approach to HDFC bank for opening Saving Bank Account. **[25]**
Give your comment in following situation.

- a) Does HDFC Bank allowed to Mr. Raju to open Saving Bank Account?
- b) What are K.Y.C. Norms? Is it necessary for HDFC Bank to follow K.Y.C. Norms while opening Saving Account?
- c) Which precautions should taken by HDFC Bank while opening Hindu undivided Family Saving Account?
- d) Which Precautions should taken by HDFC Bank while opening private company's Saving Account?
- e) Which precautions should taken by HDFC Bank while opening partnership firm saving account?

Total No. of Questions : 3]

P4893

[4964]Ext.-618

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Case Studies in Banking and Finance (Special Paper - VIII)

(2013 Pattern) (External) (Group - G)

(मराठी रूपांतर)

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) खाली दिलेल्या तीन उदाहरणांना पैकी कोणतेही दोन उदाहरणे सोडवा.
- 2) सर्व उदाहरणांना समान गुण आहेत.
- 3) उजविकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शावितात.
- 4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) आपण बँक मॅनेजर आहे आसे समजून पुढे दिलेल्या केसेस कशा हाताळाल? [25]
- अ) 1 फेब्रुवारी 2015 चा धनादेश एका ग्राहकाने 2 मे 2015 रोजी बँकेतसादर केला.
- ब) तीन महीन्यांनंतर देय्य असलेले विनीमय पत्र 20 जानेवारी 2015 रोजी काढलेली आहे. या विनीमय पत्राची देय्य तारीख कोणती?
- क) 25 एप्रील 2015 चा धनादेश एका ग्राहकाने 1 एप्रील 2015 रोजी बँकेत सादर केला.
- ड) आनंदला किंवा त्याच्या आदेशावरून देय असलेला धनादेश काढल्यानंतर चोरीला जातो. पुढे आनंदचे बतावर पृष्ठांकन होते. बँकेतर्फे धनादेशाचे पैसे यथासमय दिले जातात. येथे बँकेची जबाबदारी काय? बँक आदेशकाच्या खात्यातून चेकची रक्कम वजा करू शकते?
- इ) चलनक्षम दस्ताऐवज कायदा 1881 प्रमाणे यथासमय पैसे देण्यात येण्यासाठी कोणत्या अटी पूर्ण करणे आवश्यक आहे?

प्रश्न 2) अ घ्या ग्राहकाचे स्टेट बँक ऑफ इंडियात बचत खाते आहे. बँकेने ग्राहकाला डेबिट कार्ड दिलेले आहे. वस्तु खरेदी साठी आणि ए.टी.एम. मधून पैसे काढण्यासाठी ग्राहक कार्ड वापरत होता. [25]
वरील संदर्भात पुढील प्रश्नांचे स्पष्टीकरणात्मक उत्तरे लिहा.

- अ) डेबिट कार्ड म्हणजे काय? कार्ड हरविल्यास किंवा चोरीला गेल्यास ग्राहकाने काय केले पाहिजे?
- ब) स्वयंचलीत टेलर माहीत म्हणजे काय? ए.टी.एम. कार्डवार कोणत्या सेवा उपलब्ध असतात?
- क) डेबिट कार्ड व क्रेडीट कार्ड मधील फरक सांगा?
- ड) ए.टी.एम. मधून पैसे काढतांना दर दिवसी किमान व कमाल मर्यादा आहे काय?
- इ) दुसऱ्या बँकेचे ए.टी.एम. वापरतांना बँक काही सेवा शुल्क आकारते का?

प्रश्न 3) श्री राजू यांनी बचत खाते उघडण्यासाठी एच. डी. एफ. सी. बँकेबरोबर संबंध साधला पुढील परीस्थिती आपले स्पष्टीकरण द्या. [25]

- अ) एच. डी. एफ. सी. बँक श्री राजू यांना बचत खाते उघडण्यास परवानगी देईल?
- ब) आपले ग्राहक जाणा नियमावली म्हणजे काय? बचत खाते उघडतांना एच. डी. एफ. सी बँकेने आपले ग्राहक जाणा (K.Y.C.) नियमावली पाळणे आवश्यक आहे.
- क) हिंदू अविभक्त कुटुंबाचे खाते उघडतांना एच. डी. एफ. सी बँकेने कोणती काळजी घ्यावी?
- ड) खाजगी कंपनीचे बचत खाते उघडतांना एच. डी. एफ. सी. बँकेने कोणती काळजी घ्यावी?
- इ) भागीदारीचे बचत खाते उघडतांना एच. डी. एफ. सी. बँकेने कोणती काळजी घ्यावी?

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P4894

[Total No. of Pages : 7

[4964]Ext.-619
M.Com. (Semester - III) (External)
ADVANCED MARKETING
Marketing Research
(2013 Pattern) (Special Paper - VI) (Group - H)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define Marketing Research? Enumerate in detail the Marketing Research Process? **[15]**

OR

Define Hypothesis? Explain the characteristics of a good Hypothesis.

Q2) Distinguish between Industrial Marketing Research and consumer Marketing Research. **[15]**

OR

What mean by cluster Analysis? How cluster Analysis is useful for indeutyfying Market segment? Explain.

Q3) Write short notes on (any four) **[20]**

- a) Readership survey
- b) MDSS (Marketing Decision Support System)
- c) Viewership survey
- d) Ethics in Marketing Research
- e) Multi dimensional scaling
- f) Web-Based Marketing Research.

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P4894

[4964]Ext.-619
M.Com. (Semester - III) (External)
ADVANCED MARKETING
Marketing Research
(2013 Pattern) (Special Paper - VI) (Group - H)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) विपणन-संशोधनाची व्याख्या सांगा? विपणन-संशोधनाची प्रक्रिया सविस्तर विशद करा. [15]
किंवा

गृहीत तथ्य/गृहीत अनुमानाची व्याख्या सांगा? चांगल्या गृहीत तथ्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) औद्योगिक विपणन-संशोधन आणि ग्राहक विपणन संशोधन या दोघामधील फरक स्पष्ट करा. [15]
किंवा

समुह-विश्लेषण म्हणजे काय? बाजारपेठ विभाग ओळखण्यासाठी समुह-विश्लेषण कसे उपयुक्त ठरते, ते स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चारवर) [20]

- अ) अभ्यासकीय (वाचकीय) पाहणी
- ब) विपणन-निर्णयाला पाठबळ देणारी पध्दत (MDSS)
- क) अवलोकनार्थ पाहणी
- ड) विपणन-संशोधनामधील नीतीतत्वे (Ethics)
- इ) बहुविध विस्तारासंबंधीचे प्रमाण
- फ) वेबनिहाय विपणन-संशोधन

Total No. of Questions : 3]

P4894

[4964]Ext.-619
M.Com. (Semester - IV) (External)
ADVANCED MARKETING
Case Studies in Advance Marketing (Special Paper - VIII)
(2013 Pattern)

Instructions to the candidates :

- 1) *Attempt any two cases from the following.*
- 2) *Each case carry 25 marks.*

Q1) Case No.1

Green Belt is an American firm engaged in the manufacture and marketing of environment friendly Bio-fertilisers Recently this firm Set up an Indian subsidiary by the name Green Blt (I) Ltd. Its test marketing has thrown up poor results. The company realises that inspite of the general awarness about the hazards of chemical fertilisers, the farmers still prefer to use them. This is due to three reasons.

- a) Subsidy/loan is available for the purchase of chemical fertiliser
- b) The chemical fertiliser are belived to give a guarented increase in the crop yield
- c) Environment friendly bio-fertilisers are belived to be slow in action and not likely to boost the crop yield.

Analyse the situation and extend your suggestion for better sales to the General manager of Green blt (I) Ltd.

Q2) Case No 2

Construct an effective marketing strategy profile for each of the following with reasoning behind the same.

- a) Food processor
- b) Text book of the subject Marketing
- c) Aayurvedic soft drink
- d) Toothpaste
- e) Mobile handset
- f) Pan masala (no tobacco constents)

Q3) Case No 3

'Keep-Fit' is the brand name of a popular whole body exerciser equipment. It is meant to be used by an individual, at home. Its utility is proven and clientele belongs to higher middle to higher income 'segment. Growth in its sales had been steady and adequate for the manufacturer. The equipment was sold through all major sports shops in urban localities over last two years, however a rising number of health conscious people is registering with a growing number of health clubs. This has adversely affected the sale of "keep-fit" A recent survey conducted by keep-fit" showed.

- a) Individuals often experienced low/no motivation to exercise alone. They preferred company.
- b) Instructures guidance while exercising was felt important.
- c) A range of service / facilities like diet consultancy, weight loss guidance was considered as an additional advantage of health club membership.

As a marketing consultant suggest strategy for marketing success of "keep-fit" equipments.

Total No. of Questions : 3]

P4894

[4964]Ext.-619

M.Com. (Semester - IV) (External)

ADVANCED MARKETING

Case Studies in Advance Marketing (Special Paper - VIII)

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

- सूचना :-
- 1) खालीलपैकी कोणत्याही दोन केसेस सोडवा.
 - 2) प्रत्येक केस ला 25 गुण आहेत.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) केस क्र. 1

ग्रीन बेल्ट ही अमेरिकन स्थित कंपनी आहे. ही कंपनी पर्यावरणपूरक जैविक खतांचे उत्पादन व विपणन करते. नुकतेच त्यांनी भारतामध्ये ग्रीन बेल्ट (इ) या नावाने शाखा उघडली आहे. या कंपनी ने घेतलेले चाचणी विपणनाचे निकाल फारसे समाधानकारक नाहीत. या चाचणीतुन कंपनीला असे जाणवले की जरी रासायनिक खतांपासून असलेले धोके यांची जाणीव लोकांना असली तरी शेतकरी वर्ग रासायनिक खतांचाच वापर करतात. त्याची प्रामुख्याने तीन कारणे आहेत.

- अ) रासायनिक खतांसाठी अनुदान/कर्ज उपलब्ध होते
- ब) पीकाच्या वाढीसाठी रासायनिक खते खालीची असतात असे मानले जाते.
- क) पर्यावरणपूरक जैविक खतांचा उपयोग सावकाश रीतीने होतो याचा पीक वाढी साठी जास्त उपयोग होत नाही.

वरील परिस्थितीचे विश्लेषण करा. ग्रीन बेल्ट (इ) बि. या कंपनीच्या व्यवस्थापनास आपण त्यांची विक्री वाढावी या करिता कोणत्या सूचना कराल.

प्रश्न 2) केस क्र 2

खालील वस्तूसाठी त्यांच्या कारण मिमांसे सहित विपणाची व्युहरचना तयार करा.

- अ) फूड प्रोसेसर
- ब) विपणन या विषयाचे क्रमिक पुस्तक
- क) आयुर्वेदिक शीत पेय
- ड) टुथपेस्ट
- इ) मोबाइल फोन
- फ) पान मसाला (तंबाखू विरहीत)

प्रश्न 3) केस क्र 3

क्रिप-फीट नावाचे एक व्यायामाचे साधन आहे जे संपूर्ण शरीराच्या व्यायामासाठी उपयुक्त आहे हे वैयक्तिक रीत्या घरी वापरता येण्यासारखे आहे. याची उपयोगिता सिध्द झाली आहे आणि हे वापरणारा ग्राहक वर्ग 'उच्च मध्यम' वर्ग आहे. या साधनाच्या विक्रीची वाढ पुरेशी व समाधानकारक आहे. शहरी भागातील जवळपास सर्व खेळांच्या दुकानामध्ये हे उपलब्ध आहे गेल्या दोन वर्षांपासून आरोग्याची काळजी असणारे 'हेल्थ क्लब' 'मधे जात आहेत असे निदर्शनाश आले आहे. याचा परिणाम क्रिप-फीट च्या विक्रीवर विपरीत होत आहे. नुकतेच एक क्रिप-फीट ने सर्वेक्षण केले त्या नूसार

- अ) व्यक्तीना एकट्याला घरी व्यायाम करण्या पेक्षा कोणाबरोबर तरी व्यायाम करण्यास ते प्राधान्य देतात.
- ब) हेल्थ क्लब मध्ये मिळणारे मार्गदर्शन त्यांना महत्वाचे वाटते.
- क) आहारा संदर्भात चे मार्गदर्शन तसेच वजन कमी करण्यासंदर्भातले मार्गदर्शने जे हेल्थ क्लब मध्ये मिळते ते त्यांना जास्त महत्वाचे वाटते आपण विपणन विषयाचे सल्लागार आहात किप फिट त्या त्याच्या साधनाची विक्री वाढविण्यासाठी आपण कोणती व्युहरचना सूचवाल ते सविस्तर सांगा.

